

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 96

şubat 2022

Editör: Burak Sarı

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Canan am Yücel

Web Sorumlusu: Can Deniz Balkaya, Ramazan Derin

Web Teknik Destek: Burak Sarı

Sosyal Medya Sorumlusu: Dilek Başar Açlan

Yayınlayan: Engelsiz Erişim Derneği

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eeehdergi@engelsizerisim.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

Youtube: www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBI1mOlsPKTcuFafw

İçindekiler

Editörden.....	1
Yazarlarımız Anlatıyor	4
Dedikodum Geldi Tutmayın Beni	20
Mumları Üfledik:.....	23
Şu Canım Dünyanın Orta Yerinde.....	25
Yok Sayılmanın Utancı Kimin.....	29
.....Fuzulev, Bu Bir Ayrımcılıktır	
.....	31
Ramazan Akel ile İZBAN’da Yaşananlar Üzerine Söyleşi	35
Hangi Normalin Ötekisiyiz?.....	38
Oysa bizler, yeti farklılığı olan bireyler, farklılıkların asla bir eksiklik olmadığını dilimiz döndüğünce her yerde haykırmaya çalışıyoruz. Gücümüz yettiğince, bu sağlamcı bakış açısına karşı çıkıyor ve sesimizi yükseltiyoruz. Bizler, kendi durduğu yerden normal tanımlayan ve kendi tanımına göre oluşturduğu normun dışında kalan herkesi “öteki” ilan eden hiç kimsenin belirlediği kalıbın içine girmeyeceğimizi bulduğumuz her platformda, katıldığımız her etkinlikte en güçlü sesimizle haykırıyoruz. Çünkü bizler bir tiyatro sahnesinde bize verilen rolleri layıkıyla oynamak zorunda olan tiyatro oyuncularımız değiliz. Bu yaşamın içerisinde tüm farklılıklarımızla, herkesle aynı anda varız ve var olmaya da devam edeceğiz. Tüm engellemelere rağmen, insanca yaşama hakkımızı kullanarak herkesle aynı anda eğitim ortamlarına dahil olmaya, sağlık hizmetlerine herkesle eşit erişmeye, iş yaşamına eşit katılmaya, sosyal ve kültürel faaliyetlerde herkesle aynı anda yer almaya, her tür mekanda özgürce dolaşmaya söz verdik bir kere. Bu kolektif bilinçle, karşımıza çıkan tüm sağlamcı zihniyetlere ve bu sağlamcılıktan doğan ayrımcı dile karşı mücadelemize devam edeceğiz.On Cümlede Sağlamcılık Testi	39
Toplu Taşıma da Toplu Eğitim:	42
Ve Artık Ne Kadar Farklı.....	44
Engelli Hayvan Sahipleriyle Yapılan Görüşmeler 1.	47

Editörden

Duyduk duymadık demeyiiiin! Bu ay tam 8 yaşımıza girdik.

Tam sekiz yıldır üretiyor, öğreniyor, anlamaya ve anlatmaya çalışıyoruz. Anlatırken öğreniyoruz. Kolektif üretimin, samimiyetin, güvenin ne demek olduğunu hatırlıyoruz. Bir avuç insan, yıldızlara uzanma çabasının çılgin hazzını yaşıyoruz. Düşsek ne olur ki bu çaba içerisinde? Düşüp kalkmaktan daha eğitici bir okul mu var? O yüzden hayallerimizin peşinden tereddütsüz koşuyoruz. Yüzlerce insanın emeği var üretimlerimizde. Yollarımızın ayrıldığı insanlar da oldu, arkasını dönüp gidenler de. Bundan sonra da olacak elbet ama dergimiz yolunda yürümeye devam edecek. Çünkü sayıları az da olsa hayal kuran ve hayallerinin arkasından giden insanlar olacak. Sevgiyle, emekle büyüttüğümüz dergimiz var olsun.

Sekizinci yaşımızı bir kitap ile taçlandırdık. Ayrıntıları tanıtım yazımızdan okuyabilirsiniz.

[Kitap Tanıtım Yazımızı Okumak İçin Tıklayınız](#)

Sevgi Mart Göcen, doğum günümüz için bizimle röportaj yaptı. Röportaj ücreti isteyecektik ama kendisinin çok sert bir avukat olduğunu hatırlayınca, böyle bir talebin hiç mantıklı olmadığını anladık.

Gülcan Altun ise doğum günümüzü fırsat bilip dedikoduculuğunu konuşmuş.

Şubat ayı aynı zamanda Ela Hipatya'mızın da doğum günü. Dilek Başar Açlan, bunu fırsat bilip erişilebilir doğum günü kutlamayı anlatmış. Biz de Hipatya'mızın doğum gününü kutluyor, adı gibi güzel yaşları olsun diyoruz.

Doğum da ölüm de yaşama dair. Burak Sarı, fiziken aramızdan ayrılan dostları ile anılarını tazeliyor.

Nurşen Korkmaz, bizi değil yanımızdaki kişiyi muhatap alan sağlamcılara ateş püskürüyor. Nurşen'i bile çileden çıkarma başarısını gösterenlere ne desek bilemedik.

Konuk yazarımız Ramazan Akel öfkenizi tavan yaptıracak bir ayrımcılık hikâyesi anlatıyor.

Ramazan'ı hemen bırakmıyoruz. Konuk yazarımız Mehmet Bulut'un İZBAN'daki ayrımcılık üzerine Ramazan Akel ile yaptığı röportajı da yayımlıyoruz.

Canan Çam Yücel, dildeki ayrımcılığı sayfalarına taşımaya devam ediyor. Haksız da değil hani.

Sağlamcılığı on maddede özetliyor Meral Sözen. Belki bu şekilde daha iyi anlaşılır.

Ayrımcılık ile mücadele etmenin en iyi yollarından birisi, çocukları doğru yönlendirmek. Konuk yazarımız Kadir Ahıska'nın kaleminden bizlerle.

Tanecik kitabından çok güzel bir bağımsızlık öyküsünü Ali Çolak'ın muhteşem çevirisiyle okuyoruz.

Hep sağlamcılıktan söz ettik. Oysa yeryüzündeki her canlıya eşit yaklaşanlar da var. Engin Yılmaz'ın öğrencilerinin engelli hayvan sahipleriyle gerçekleştirdiği güzel röportajın ilk bölümünü yayımlıyoruz.

Bu aylık da bizden bu kadar. Malum daha nice sekiz yıl var önümüzde. Enerjiyi tasarruflu kullanalım. Mart sayımızda görüşmek üzere.

Yazarlarımız Anlatıyor

Sevgi Mart Göcen

ssevgi.mart@gmail.com

Sayı: 96, Şubat 2022

Merhaba dostlar. Biliyorsunuz, bu sayı Dergimizin doğum gününe rastlıyor ve bizler bu sayıyla birlikte 8 yaşımızı bitiriyoruz. Çocukluktan çıkıp ergenliğe doğru ilerlerken, daha nice 80 yıllara diyor sevgili bebeğimize ve çok daha eşit, erişilebilir ve eşitlikçi günlerde yazılar paylaşmayı umuyoruz. Ben bu ay dergidaşlarımla röportaj yapmak istedim. Sevgili dergidaşlarımla hepsini aynı gün bir araya getirmek hayat koşuşturmasında mümkün olmadığı için üç ayrı günde yapabildim röportajları ve bu nedenle de üç ayrı bölüm halinde oluştu bu yazı. Önce Can Deniz Balkaya, Canan Çam Yücel, Gülcan Altun ve Nurşen Korkmaz'ın, ardından Burak Sarı ve Dilek Başar Aclan'ın, son olarak Meral Sözen'in röportajlarını okuyacaksınız bu satırlarda. Bakalım neler söylemişler.

Birinci Bölüm:

Sevgi Mart Göcen: Dergimizin sekizinci yılı için yapacağımız röportajla birlikteyiz. Kimler var burada? Nurşen Korkmaz var. Canan Çam Yücel var. Can Yücel var. Can Deniz Balkaya var. Gülcan Altun var ve ben varım Sevgi Mart Göcen. İlk sorum şu: EEEH Dergi'yle nasıl tanıştınız?

Can Deniz Balkaya: Liseden üniversiteye geçtiğim zamanlarda ilk duyuruyla, yok üniversiteye geçmemiştim ama o dönemlerdeydi. Üniversiteye geçiş dönemi idi. Son işte sınava hazırlanıyorduk falan. O dönemde şey, önce "Eeeh" gördüm. Kelimenin kısaltılmışı işte hayata "Eeeh" çekmek falan çok hoşuma gitti. Şey de uzun hali işte erişilebilir engelsiz hayatta hoşuma gitti. Bunun böylesine bir öfke çığılığı olarak seslendirilmesi çok hoştu. İlk burada kelimedenden vurdu, tanıştım. Daha sonra farklı farklı yazılar okudukça sevdim. Öyle yani. Beni ama ilk vuran, etkileyen, devamlılığını sağlayan "Eeeh" kelimesiydi. Ya da oradaki öfke şeyiydi.

Sevgi Mart Göcen: Derginin adıyla etkilendin yani ve geldin aramıza. İyi ki geldin.

Can Deniz Balkaya: Teşekkür ederim.

Sevgi Mart Göcen: Canan'cığım.

Canan Çam Yücel: Benim EEEH Dergi'yle tanışmam aslında ben derginin başlangıç sürecinden itibaren derginin içinde olanlardan biriyim. Hep böyle bir Engelsiz Erişim Derneği'nin bir yayın organı olsun, bir dergi çıkaralım fikri vardı. Bundan sekiz yıl önce, o zaman Elif, Deniz falan da vardı ve hani bu dergi fikrini kesinleştirdikten sonra bir isim bulmaya çalışmıştık dergiye. İşte ne olsun? Ne olsun? Bir sürü herkes fikir attı ortaya ve en sonunda birisi "Eeeh yeeteer" dedi. Ben öyle hatırlıyorum yani en azından. İşte derginin adı "Eeeh" olsun hem de daha güzel bizim her zaman bahsettiğimiz eşit, erişilebilir, engelsiz bir hayat istiyoruz. Tam da yerine oturuyor gibi düşündük yani, çok tabii üzerinden sekiz yıl geçti. Ben de tam olarak anlatamıyor ya da hatırlayamıyor olabilirim ama tam da böyle gerçekleşti. Dolayısıyla o başlangıçtaki yazar kadrosunun içinde vardım. Dolayısıyla direkt derginin başlangıcından beri varım diyebilirim aslında.

Sevgi Mart Göcen: Anladım canım ne güzel. Nurşen'ciğim sen?

Nurşen Korkmaz: Ben EEEH Dergi'yle daha derneğin üyesi değilken tanışmıştım. Hem derneğin faaliyetlerini, etkinliklerini takip ediyordum bir yandan. Takip ederken bir yandan da dergiye de görmüştüm ve derginin adı beni de çok etkilemişti. "Ne demek bu eeeh? Ne demek istiyorlar?" diye düşünmüştüm. Bana da çok çarpıcı gelmişti açılımına bakınca, ismine de bakınca çok yaratıcı bulmuştum. O gün bugündür de her sayıyı büyük bir ilgiyle takip ediyorum hatta merakla takip ediyorum.

Sevgi Mart Göcen: Evet sen de iyi ki tanışmışsın dergimizle ve iyi ki aramıza geldin. Gülcan, sen EEEH Dergi'yle nasıl tanıştın?

Gülcan Altun: Ben en başından beri hatta kuruluş aşamasında içinde olanlardanım ve hani bu isim koyma şeyini Canan'ın dediği gibi hatırlıyorum. "O mu olsun, bu mu olsun?" falan diye düşünürken, "Eeeh" dedik. Hatta Sevda, Engin'in eşi Sevda, o zaman duyduğunda şey demiş "O ne be?" demiş. "Yani içeriğiniz çok güzel, nereden çıktı bu?" diye. Ama sonra çok yakıştı dergiye adı. Öyle de kaldı. Güzel de oldu.

Sevgi Mart Göcen: Ben de dergiyle nasıl tanıştığımı anlatayım. Ben, Elif Emir Öksüz'ün bir yazısını görmüştüm. Ama onun öncesinde, mail gruplarında bir şey vardı. “Dergimizde yazar olmak ister misiniz?” diye bir davet vardı. Tam da o gün yine aynı gün, Elif'in bir yazısını görmüştüm. Eski editör ve yazarlarımızdan Elif Emir Öksüz'ün “Paraya Aşık Oldum” diye bir yazısını. Bir Kanada yolculuğunda işte Kanada Dolarlarının üzerindeki Braille şeyleri anlatıyordu. Sonra, “Aaa bu nasıl bir şeymiş? Ben de yazabilir miyim acaba dergide?” falan deyip bir derginin sayfasını falan karıştırmıştım. Sonra da mailden cevap yazdım “Ben yazar olmak istiyorum derginizde” diye. Sonra Elif'le Deniz benle bir röportaj yani bir konuşma yaptılar; röportaj değil. O zaman ikisi de Amerika'da yaşıyorlardı. İşte bir şekilde konuştuk onlarla ve sonra dergiye dahil oldum. İşte deneme sürecinden sonra da 2016'dan bu yana çok şükür ki derginin içindeyim. Yazıyorum, çiziyorum, tarihe not düşmeye çalışıyorum herkes gibi ben de. Peki, arkadaşlar ikinci sorum şu: Yazar olmaya nasıl karar verdiniz? Can Deniz'ciğim yine senden başlayalım.

Can Deniz Balkaya: Şimdi tabii dürüst mü Davranıyoruz? Yoksa biraz yalana kaçabilir miyiz?

Sevgi Mart Göcen: Dürüst dürüst tamamen dürüst.

Can Deniz Balkaya: Hadi ya o zaman kötü. O zaman kötü. Neyse dur. Aslında ben sadece en başta şey başlamıştım. Derginin teknik işlerini falan filan halletmeye gelmişim.

Gülcan Altun: Can Deniz'inki biraz cebren olduğu için değil mi?

Can Deniz Balkaya: Evet ondan sonra üzerimde baskı, hile, şantaj bilumum ne kadar tehlikeli şey varsa hepsini uygulayarak bana bilişim köşesini, ben ve Ramazan'a verdiniz. Yazdım. Ama şöyle diyebilirim; bilişim köşesini yazdım ama şey çok zordu benim için her ay konu bulmak. Çünkü konu çok değişiyor. Bazen benim bilgisayarda o anda aktif olarak yaptığım şeyler derginin sayfasına uygun olmuyor. Ben bazen çok fazla bir şeyle uğraşmıyorum. Yeni bir şeyle uğraşmıyorum. Uğraşmamış oluyorum. Tanıtacak yeni bir şeyim olmuyor mesela falan filan. O yüzden çok zordu. Ama en çok belki istediğim, keyif aldığım yazı, IELTS süreciyle ilgili yazdığım yazıydı. Onu bilişim dışında yazmıştım ve o yüzden çok keyif almıştım. Bir de Q-Read bu yeni yazdığım yazı. Ondan çok keyif aldım. Çünkü uzun süredir kullanıyordum ve keyifli bir programdı ve hani herkesin faydalanmasını ya da herkesin hayatındaki kolaylaştırıcı olmasını

istediğim için herkesin hayatını da kolaylaştırdığını bildiğim için o yüzden çok keyif aldım ki geri dönüşler falan filan da çok olumlu program hakkında. O yüzden güzel yani. Bilişim keyifli bir şey. Mesela gönül isterdi ki işte aydan aya çıkan bir yapı olmasaydık, kodlamayla ilgili şeyleri falan filan da buradan yazardım. Burayı bir blog gibi kullanabilirdim ama dediğim gibi aydan aya olduğu zaman çok arada kopukluk oluyor. Olmuyor o yüzden maalesef.

Sevgi Mart Göcen: Anladım. Teşekkür ederiz. Peki, Canan'cığım sen nasıl yazar olmaya karar verdin, seni motive eden neydi? Gerçi “Derginin başlangıç sürecinde zaten vardım” dedin ama oraya girmeye seni motive eden neydi? Nasıl yazar olmaya karar verdin? En azından onu paylaş bizimle.

Canan Çam Yücel: Ya aslında “Bu derneğin bir yayın organı olsun” fikrini ortaya attıktan sonra, özellikle işte Engin ve hani Elif, Deniz de bize eklendikten sonra, Gülcan da vardı o dönem. Sanırım Burak da vardı. Değil mi Gülcan? Yani bu şey, artık hepimiz böyle sanki hepimiz otomatik yazarlar olduk diye düşünüyorum. Çünkü zaten bu fikri istediğimizi hani benimsediğimizi ifade eden bir grup olarak artık doğrudan yazar kadrosunda olmuş olduk. Yani aslında yazar olmaya karar vermek gibi bir süreci yaşamadım ben kendi adıma. Hani direkt böyle bu oluşumu kuran grup olarak yazar kadrosunun içinde otomatik olarak yer alanlardan biri oldum. Ama ben sekiz yıldır kesintisiz olarak yazarlığa devam etmedim aslında dergide. İşte zaman zaman hayatın içinde belli aralıklar vermek zorunda kaldım dergi yazarlığına. Örneğin bir dönem evlendim. İşte düğün hazırlıkları sırasında bir ayrılmam gerekti. Daha sonra bir yüksek lisansa başladığım dönemde bir dönem yine ayrılmam gerekti. Ama benim için EEEH Dergi her zaman hayatımın bir yerinde olan bir yayın organıydı ve hala öyle. Yani gittiğim zaman sadece o benim açımdan bir ara vermektir ve dönebileceğim bir ortam vardı. Nihayetinde bugün de öyle yani. Yüksek lisanstan sonra döndükten sonra da hala yazı yazmaya devam ediyorum. Yani sürekliliği olan ama belli aralıkları olan bir yazarlık görevim vardı dergide diyebilirim.

Sevgi Mart Göcen: İyi ki yeniden aramızdasın sen de.

Canan Çam Yücel: Teşekkürler.

Sevgi Mart Göcen: Gülcan'cığım, sen neler söylemek istersin?

Gülcan Altun: Şöyle, benim yazarlığa başlamam aslında biraz şans gibi bir şey oldu. Ben dergiyi çıkarma fikri ortaya atıldığında, işte Engin, Deniz, Elif, Canan'ın dediği gibi Canan, Burak falan ilk toplantımızı yaptığımızda, Adem Abi falan vardı. Mürşide vardı. Başka kimler vardı şu an net hatırlamıyorum ama toplantımızı yaptığımızda işte dergi adı falan. Hani ne yazacağız? Böyle belli bir şeylerimiz olsun, konularımız olsun, köşelerimiz olsun. Eylem Yurtsever vardı galiba şu an aklıma geldi. Şeyden hatırlıyorum onu da mesela Eylem şey fikriyle gelmişti, çok da güzeldi; edebi eserlerde engellilik. Hani böyle bir köşe olsun. İşte veya engellilik mücadelesine damga vurmuş isimler olsun. Canan mesela Selen Özel'i anlatmıştı yanlış hatırlamıyorsam ilk sayılarımızdan bir tanesinde. Hani bir de şey olsun dediler sesli betimleme eleştirisi. Hani böyle sinema eleştirileri falan var ya dergilerin, gazetelerin falan. Öyle de bir köşe olsun. “Gülcan sen yazar mısın bunu?” Ben, yazarlık falan? Hatta ben şey demiştim “Ya böyle bir dergi oluşumu olduğunda ben ayak işlerine bakarım” falan. Hatta Engin “Ne yapacaksın? Çaycılık mı yapacaksın?” diye dalga geçmişti benimle. Ondan sonra “Öyle olur mu, olmaz mı?” falan derken, ilk sesli betimleme eleştirisi yapmakla girmiştim. Zaten nitekim çoğunlukla da bunu yazıyorum biliyorsunuz. Ama bunun dışında bazen öyle konular oldu ki üzerine bir şeyler yazdık, çizdik, arkadaşlar beğendiler “Yayınlayalım bunu böyle” falan dedik. Değişik konular da oldu ama çoğunlukla misyonum öyle kaldı sesli betimleme eleştirisi. Güzel de oldu. benimki de böyle başladı diyebiliriz.

Sevgi Mart Göcen: Teşekkür ederim canım. Nurşen'ciğim sen neler söylemek istersin? Sen dergimizin taze kanlarındansın.

Nurşen Korkmaz: Evet, ben daha çok yeniyim. Hatta Aralık ayında bir yıllık yazar oldum.

Sevgi Mart Göcen: Evet, Nurşen dergimizin taze kanlarından ama pardon canım sözünü kestim, her ay daha böyle derginin yeni sayısının yayınlandığının ertesi günü yazısını gönderip hepimizi strese sokan da bir arkadaşımız. Çalışkan taze kanlardan. Öyle onu paylaşmak istedim.

Nurşen Korkmaz: Teşekkür ederim. Nasıl yazar olmaya karar verdim? Ben her yazıyı okuduğumda, hep gerçekten de büyük bir hayranlıkla okuyordum. “Ne kadar güzel ifade etmişler. İşte benzer şeyi ben de yaşamıştım; şu da benim başıma gelmişti” ya da “Haa evet, işin bu boyutuyla da düşünmek lazım” diyerek, çok okumuştum yazıları. Hatta bazen kendimce açıp

bir şeyler karalamaya çalışıyordum ama hiçbir zaman beğenmiyordum, beğenmeyip siliyordum. “Olmuyor” diyordum. “Ben yapamıyorum.” En iyisi okuyum. Ama bir gün özellikle duygu yoğunluğunun daha çok olduğu zamanlar oluyor herhalde bu; yine başlamıştım yazmaya, yine göndermedim. Sonra o konu üzerine Gülcan beni aramıştı. Hatta şeydi, sesli betimlemeli bale. O etkinliğe ben de katılmıştım ve çok da beğenerek izlediğim bir şeydi, programdı. Gülcan beni aramıştı, “O etkinliğin içinde birebir olan birinin yazması daha iyi olur. Yazmak ister misin, dergimize köşesine taşımak istiyoruz bunu” demişti. Beni tabii aldı bir stres. Hem yazmak istiyorum ama nasıl işin içinden çıkacağım? Hep kendimce yazmaya çalışıyorum ama hiç beğenmem silerim falan o kafayla. Öyle böyle, Gülcan’ın da o zaman bayağı bir önerisi, düzeltmesi ve benzeri şeyleri oldu sağ olsun. İlk yazı öyle çıktı. Onun verdiği motivasyonla, o ara yaşadığım bir olay vardı. Hemen onu da yazdım gönderdim. Hatta “Gaza geldim bir yazı daha” dedim, Gülcan’a gönderdim ama tüm dergi ekibinin okuduğunu bilmiyorum o zaman. Tüm dergi ekibinin okuduğunu da duyunca “Aman Allah’ım” deyip kendim de utanmıştım. Ben sadece Gülcan’a göndermiştim diye. Sonrasında, yani yazma hevesi hep vardı ama hiçbir zaman üstesinden gelemediğimi düşünüyordum. Sonrasında özellikle Burak ve Gülcan da sürekli söylüyorlardı “Neden kadroya katılmıyorsun? Niye yazmıyorsun? Niye olmasın ki?” derken sonuçta kendimi derginin içinde buldum. İyi ki de bulmuşum. O günden sonra daha böyle etrafımda gözlem yapar hale geldiğimi ve beni de çok geliştirdiğini düşünüyorum.

Sevgi Mart Göcen: Evet, iyi ki de bulmuşun dergimizin içinde kendini. Gerçekten ne kadar güzel yazılar yazdığını da zaten bizi takip eden herkes de biliyor; çok içten, çok güzel yazılar yazdığını iyi ki de geldin aramıza. Senin dergi yazarı olmayı kabul ettiğin yani “Tamam dergide olayım” dediğin gün Burak bizim ortak WhatsApp grubuna direkt şey yazmıştı “Nurşen’i ikna ettim, dergiye geliyor” diye mesaj atmıştı. Ben de çok mutlu olmuşum o zaman. Tabii hepimiz de çok mutlu olmuşuk “Aaa yaşasın Nurşen de geliyor” falan diye. Böyle güzeldi. Ben de nasıl yazar olmaya karar verdim? Yani dediğim gibi biraz önce de anlatmıştım. O mailde gördüğüm davet üzerine “Acaba yapabilir miyim?” diye geçmiş yazıları okuyunca, o bir şeyler söylemek fikri, tarihe not düşmek fikri bana çok heyecan verici geldi. Yani evet belki birçok insanın kafasındaki sabit fikri bir şekilde tüm insanların kafasındaki sabit fikri bir sihirli değnek gibi değiştirme şansımız yoktu ama en azından ulaştığımız insanlarda bir ışık yakabiliriz düşüncesi uyandı bende. Ve şey hani o tarihe not düşme heyecanı, yaşadığın şeyler üzerine bir şeyler söyleyebilme, yazabilme, söz söyleyebilme heyecanı beni motive etti ve işte ben de

derginin içinde buldum kendimi. Ve son soru da şöyle arkadaşlar: Yazılarınızı yazarken sizi en çok motive eden şey ne? Ve dergide bu zamana kadar yayınlanan yazılar arasında “Ya iyi ki bunu okumuşum, çok seviyorum o yazıyı” dediğiniz bir yazı var mı? Can Deniz?

Can Deniz Balkaya: Beni motive eden şey aslında yani söyledim biraz önce. Yani dediğim gibi başka insanların hayatını kolaylaştırmak, onlara dokunmak ya da olumlu bir etkide bulunduğumu hissetmek. Bu güzel bir şey hem bilişim için hem yazdığım o IELTS yazısı için geçerli. Çünkü işte insanlar eğitim alıp hayatlarına bir katkıda bulundular. İşte atıyorum kontrol redranır anlattım, insanlar o dönemlerde gruplarda ücretsiz bir şekilde Youtube’den bir şeyler indirmeye çalışıyorlardı, onların hayatına ekstra bir katkıda bulundum. Sonra gerçi uygulama biraz çöktü gibi oldu ama. “Dergide iyi ki okudum” dediğim yazı, yani nasıl diyeyim, geçmişten bugüne kadar çok var. Üstelik hani ben lise dönemindeydim. Liseden üniversiteye geçiyordum; sınava hazırlanıyordum falan. Tam o şeyin ergenlikten sonra artık karakterin oturmaya başladığı dönemlerde, o yüzden derginin düşünüş biçimimde önemli bir etkisi oldu. burada spesifik olarak yazı ismi veremem ama derginin genel çizgisini hayatıma bir şekilde işte üniversitenin üçüncü sınıfına kadar falan oturttuğumu düşünüyorum. Dergi olmasaydı, bunu oturtmam, yine oturttum illaki, ama çok geç olurdu. O yüzden bir şey söyleyemeyeceğim. Ama spesifik bir yazı istiyorsanız benden, çok spesifik bir yazı istiyorsanız, belki şeyi söyleyebilirim; üniversitede işte bilim istatistik bilmem ne onlarla uğraşırken, Engin Abi’nin bilimsel verilerle araştırma yazıları gibi bir şeyleri vardı ya bir konsepti vardı ya o sıralarda.

Sevgi Mart Göcen: Evet.

Can Deniz Balkaya: Orada yazdığı araştırma yazıları ya da işte karşılaştırmalı işte “Amerika’da şöyle oluyor, böyle oluyor” gibi yazıları falan benim için çok keyifliydi. Çünkü orada şeyi görüyordum; alıntılama yapmış, kaynak tarama falan bilimsel yazı. Üniversitede mantık buydu yani bizde.

Sevgi Mart Göcen: Anladım. Peki, teşekkür ederiz Can Deniz’ciğim. Canan’cığim?

Canan Çam Yücel: Ya ben biliyorsunuz dergide genellikle daha çok eğitim içerikli yazılar yazıyorum ya da bazen toplumsal farkındalık üzerine ama çoğunlukla eğitim. Yani okul öncesi eğitim lisansım gereği ya da uzun yıllardır çalışma deneyimimden ötürü özel eğitim; bağımsız hareket eğitimi gibi ya da eğitim hakkı üzerine böyle eğitim çerçevesi yazılar

yazıyorum. Ve bu benim hani sadece gerçekten sadece lisansım değil de çalışma alanı olarak da beni çok motive eden bir alan. Yani yaşam biçimim haline geldiği için burası benim kendimi özgürce ifade edebildiğim belki de tek platform gibi geliyor bana. O yüzden aslında burada yazdığım her yazı beni motive ediyor. Onu söyleyebilirim. Yani dergide özgür olmak ve orada bana ait bir alanın bir köşenin olduğunu bilmek; illa bunun adı eğitim köşesi değil ama hani genellikle istediğim alanda, istediğim şekilde, herhangi bir sınırlandırmaya maruz kalmadan yazabildiğim için motive oluyorum aslında. Bunu söyleyebilirim. Açıkçası belirgin bir yazı başlığı ben de veremeyeceğim. Çünkü o konuda çok hafızama güvenmiyorum. Yani isim olarak hatırlayıp söyleyemem şu anda ama beni aslında herkesin yazıları ayrı ayrı doyuruyor. Mesela Engin'in yazılarındaki akademik bakış açısı; Elif'le Deniz'in hem akademik tecrübeleri hem yurtdışı deneyimlerini yansıtmaları; işte Meral'in üslubu, dili; Burak'ın aynı şekilde yaratıcılığı; işte Sevgi'nin yani Gülcan'ın sesli betimlemeleri; Sevgi'nin yazdığı yazılar. Yani herkesin ya da aramıza yeni katılan Nurşen, Dilek ebeveynlik üzerine yazdığı yazılar. Ben herkesin yazılarının bana ayrı ayrı şeyler kattığını düşünüyorum. Ama doğrudan “Şu yazı benim için çok çarpıcı oldu” diyebileceğim mutlaka vardır ama şu anda isim olarak söyleyemiyorum. Ama burada şunu söyleyebilirim; yazarken ve okurken doyum alıyorum. Çünkü ben, biz Gülcan'la da özellikle son yıllarda yazım denetimini üslendiğimiz için herkesin yazısını belki kelimesi kelimesine değil de harfi harfine okumak durumunda da kalıyoruz. Ve dolayısıyla onu içine sindirebilecek vaktim çok fazla oluyor. Ve hepsinin benim açımdan ayrı bir doyuruculuğu var. O yüzden burada olmaktan genel olarak çok mutluyum. Yani benim hayata motive olmamı da sağlayan bir ekip var burada.

Sevgi Mart Göcen: Çok teşekkür ederiz Canan'cığim. Gerçekten Gülcan'la sana o konuda ayrıca teşekkür ederiz. Yani bir yazıyı alıp tek tek editöryel denetimden geçirmek hakikaten kolay bir iş değil. emeklerinize sağlık.

Canan Çam Yücel: Biz teşekkür ederiz.

Sevgi Mart Göcen: Gülcan'cığim?

Gülcan Altun: Ben demin söylemeyi unuttum. Şunu söyleyeyim, Can Deniz'cığim “Kodlama eğitimi yazamam, yazılmaz” gibi bir yaklaşıma girdin ama bence gayet güzel yazılabilir. Bak Canan ne güzel seri halinde yazdı; üstelik kitap bile oldu. seninki de öyle bir şey

olabilirdi; kabul etmiyorum. Soruya gelince, beni motive eden, ben EEEH Dergi’yi veya üzerime aldığım herhangi bir işi ama bunlar içerisinde EEEH Dergi’nin yeri çok başka. Bir sorumluluk olduğunu düşünüyorum. Yani üzerimize bir misyon aldığımızı ve bunu devam ettirmemiz gerektiğini düşünüyorum. Ve her ay her sayı çıktığında, bir “Ooh” rahatlaması oluyor. Yani hani başardık, bu sayıyı çıkardık. Senin de ifade ettiğin gibi Sevgi, tarihe bir not daha düştük yaklaşımı oluyor. Bazen tekrara düştüğümüz olabiliyor. Ama ne yazık ki engellilik, yeti farklı kişiler olarak yaşadığımız sorunların çoğu aynı ve ortak ve bunu dillendirmek ve farklı kalemlerden, farklı bakış açılarıyla, farklı örneklerle her seferinde yeniden ortaya koyuyoruz. Dilerim bir gün gelir ve bunları artık yaşamayız. Ve bizden sonra gelecek insanlar derler ki “Vay be! Neler yaşıyormuş bizim körler falan veya yeti farklılar” derler umarım bir gün. Beni motive eden işin açıkçası bu sorumluluk duygusu. Şeye gelince, benim için çok farklı bir yazı; Eylem’in kalemini de severim, hala severim; “Kabus.” Yani vazgeçemediğim yazılardan biridir. Hangi sayıydı hatırlamıyorum. Çok eskide kalmış bir yazı ama güncelliğini bence hala koruyan bir yazı. Eylem Yurtsever’in “Kabus” yazısı. Bunun dışında elbetteki Meral’in edebiyat değerlendirmeleri; senin, bana çok benzettiğim yaşadığın sıkıntıları tokatlar gibi ifade etmen; Nurşen’in sıkıntılarına rağmen, yaşadığı strese rağmen, incelikli ifadesi; Burak’ın farklı bakış açısı, değişik ifade tarzı; Canan’ın eğitim yazıları ki herbirinden eğitim anlamında besleniyoruz gibi gibi. Hepimizin ayrı bir bakış açısı ve ifade tarzı var. Engin’in farklı, akademik bakış açısı. Elif ve Deniz’in hala güncelliğini koruyan güzel yazıları; ayrıca konuk yazılarımızdan da hani böyle çok güzel hepsi birbirinden güzel de ama böyle çok güzel olanları da var. Dilek’in hani böyle yaşadığı; nasıl desem ki hani böyle yaşanmışlıkların günlük tadındaki ifadelerini, Dilek bunu çok güzel yansıtıyor. Bilişim köşesinden yine beslendiklerimiz var gibi gibi. Ama “Kabus” bunların arasında farklı bana göre.

Sevgi Mart Göcen: Peki, teşekkür ederiz canım. Nurşen’ciğim?

Nurşen Korkmaz: Evet, beni motive eden şey ne? Aslında beni motive eden şey bu ekibin bir parçası olmak. Bu ekibin sıcaklığı, çalışma ortamı, dostluğu gerçekten bunların tümü hem “Hadi artık yazılarımızı hazırlayalım” Deyip hem de “Şu yetişt mi? Bu kaldı mı?” heyecanı, o çalışma heyecanı da beni çok motive ediyor. Başka bir şey de sizin de söylediğiniz gibi benim için de çok büyük bir etken motivasyon kaynağım olmasında, tarihe not düşmek. Arkamızı dönüp baktığımızda, orada bir şeylerin olması; bize dair bir şeylerin olması, sana dair bir şeylerin

olması mesela dergimize dair izlerin olması ve kalıcı olması beni çok motive ediyor. Her yazdığım yazı beni motive ediyor bir sonraki için “Yine yazmalıyım” heyecanını taşıyor bana. Hangi yazı? Aslında benim için de her bir yazarın yazısı ayrı bir değerli. Herkesin kalemi farklı, yazım tarzı farklı ve her birinin ayrı bir çarpıcılığı, zihnimde düşündürdükleri var. En eskilere gidersek işte, Adem Abi’nin böyle yurtdışı gezilerini yazdığı yazıları vardı. Bir tane işte gemi gezisi, deniz gezintisi yapmıştı sanırım öyle bir yazısı vardı. İsmi hatırlamıyorum. Çok etkileyici gelmişti. Meral’in yazılarının pek çoğu hep zihnimde kalır ve “Hım buna Meral de değinmişti” derim bir şeyler olduğunda. Meral’le Burak’ın ortaklaşa yazdığı bir yazı, ismini hatırlamıyorum ama şu an düşündüğümde beni etkileyen yazılardan biri. Sevgi senin yazıların gerçekten “Ne kadar da güzel ifade ediyor” dediğim yazılardan. Gülcan’ın özellikle de sesli betimleme eleştirileri, benim sesli betimlemeleri yapıtları daha dikkatli izlememi sağlayan yazılar hem de gerçekten çarpıcı. Bilişimcilerin yazdığı yazılar, ben kendime kaynak olarak, elimin altında sakladığım yazılar; “Lazım oldukça bakarım, şurda dursun” diye. Yakın zamanda hatta Drive’ı indirdim, oradan bakarak yaptım. Direkt kaynakça gibi yani benim o işleri yapmamda. Canan’ın yazıları her biri çok geliştirici ve kendi hayatımızda da hem çocuklarımızda yetiştirmekte hem başkalarıyla bu tür konular açıldığında yararlandığımız bilgilerin olduğu çok güzel yazılar. Şu an aklıma gelenler bunlar ama gerçekten de ha işte Engin’in öyle yazıları, o akademik dili, o sağlamlıklı yazıları gerçekten de insanı besleyen, zihnini geliştiren yazılar. Her biri de bir diğerinden daha az değerli değil. her birini de okuma çok keyifli ve her birinde de mutlaka çarpıcı şeyler var aslında.

Sevgi Mart Göcen: Teşekkür ederiz Nurşen’ciğim. Sağ olasın. Ben de kendi motivasyonumu paylaşayım arkadaşlar. Ben de öncelikle Canan’ın da söylediği gibi istediklerimi özgürce ifade edebileceğimi bildiğim bir alanda yazmak beni çok motive ediyor. Tabii ki sizler en büyük motivasyon kaynaklarımdan birisiniz, dostluğunuz, samimiyetiniz. İşte tabii dergimiz okurlarına o dergi ulaşana kadar, o WhatsApp grubunda, mail grubundaki yazışmalar. Yani keşke mümkün olabilse de onları sizlerle paylaşabilesek. Bir yandan eğlenceli ama bir yandan da yetiyecek mi? Her şey yolunda gidecek mi? Olacak mı? Bitecek mi? “Aa o da yazısını göndermiş, dur bakayım” heyecanları gerçekten çok motive edici. Çünkü o dergiyi hazırlamak, o heyecanı hissetmek, o her anına tanıklık etmek başlı başına bir motivasyon kaynağı ve yazıyı gönderdikten sonra da “Ay bakalım ne diyecekler? Kim ne demiş? Kesin Burak bir kulp bulmuştur. Orasına mı bir şey taktılar ya da aaa çok beğendi arkadaşlarım demek ki güzel

yazmışım” Motivasyonu ve tabii ki gerçekten tarihe not düşmek kısmını ben çok önemsiyorum. Çünkü belki bundan yüz yıl sonra iki yüz yıl sonra birileri bu dergiye ulaşacak, bulacak ve umarım iki yüz yıl sonra hala bu dergi yaşıyor olur ama bu sorunları konuşmuyor olurlar artık. Artık bizim yazılarımız inceleyip “Hım, bak geçmişte bunlar da varmış ama artık bunları aştık” mutluluğunu yaşıyor olurlar bizden sonraki nesiller. Tüm bunlar da beni çok motive ediyor. Dergiden aklımda kalan bana böyle çok aslında “aaa ben de burada yazmalıyım” dedirten yazılardan birisi işte biraz önce söylediğim gibi Elif’in yazısıydı. Bir de sanırım Deniz’indi, umarım yanlış hatırlamıyorumdur, Türkiye’de kıyafet alırken karşılaştığı, o izinsiz özel alana müdahale normalcilik kalıbının mağaza görevlilerine yansımalarının izdüşümünü anlattığı bir yazı vardı. O ikisi beni çok etkiledi ve “Ben de burada olmalıyım, bir şeyler söylemeliyim”e getirdi beni. Ama gerçekten herkesin yazısı çok kıymetli. Canan’ın yazıları harika, bilişim köşesi çok değerli, Nurşen’in paylaşımları çok değerli, Gülcan’cığının gerek tarifleri gerek sesli betimleme yazıları çok değerli. Bütün yazılar gerçekten çok özel, çok değerli. Çok iyi bir iş yapıyoruz bence. Ben de bunları söyleyeyim.

İkinci Bölüm:

Sevgi Mart Göcen: Arkadaşlar, ilk sorumu soruyorum size; EEEH Dergiyle nasıl tanıştınız? Yani dergiyle ilk tanışma anınız neydi? Bir yazı mıydı? Ya da bir yerlerde mi gördünüz? Nasıl tanıştınız? Burak önce senden başlayalım.

Burak Sarı: Vallaha ben tanışmadım ki yani direk elime doğdu. Yani şey hani derginin kurucularından biriyim. Yani tanışmam aslında şöyle desek belki daha doğru olur. Aynı hayali paylaştığımız insanlarla hayallerimizin örtüştüğünü anladığım andan itibaren tanışıyorum desem doğru olur herhalde.

Sevgi Mart Göcen: Vay! Tam Burak’a yakışır bir cevap oldu bu. Dilek’çığım sen nasıl tanıştın ilk dergimizle.

Dilek Başar Açlan: Vallaha ben dergiyle tam olarak tanıştığım zamanı hatırlayamıyorum ama sanırım ilk sayısının falan çıktığı zamanlardı. Mail grubundan ya da sosyal medyadan yani oralardan bir yerden gördüğümü hatırlıyorum. Hani zaten dernekle veya dergiyle uzaktan yakından hiçbir alakam bile yoktu. Engelsiz Erişim Derneğini ya da dergiye hiç bilmiyordum

bile. Ama sosyal medyadan falan görmüştüm. Yani dergiyle o şekilde tanıştım. İlk yazıları falan okumaya başladım. Falan filan. Biraz daha uzatırım mı?

Sevgi Mart Göcen: Yani sen bilirsin ama şey benim bu soruyla ilgili şey böyleydi. Hani ilk tanışma hikayeniz falan var mıydı? Diye sormuştum.

Dilek Başar Açlan: Yani aslında şey yok da düşünüyorum mesela. Çok eski zaman olduğu için unuttum maalesef. Yani tam olarak önüme nasıl gelmişti. Ben ilk olarak sosyal medyadan falan geldiğini hatırlıyorum. İşte orada editörlerin isimlerini falan görünce, ben şey sanmıştım; yani yazıları falan herkes yazıyor ama beni o girişteki giriş yazısı çok etkilemişti. Genelde mesela ilk sayılarda takip ederken, giriş yazıları çok ilgimi çekiyordu. “Nasıl yazıyorlar ya bu insanlar? Oturup onu” beni çok heyecanlandırmıştı. O şekilde ben dergiyle tanıştım.

Sevgi Mart Göcen: Peki, yazar olmaya nasıl karar verdiniz? Yani Burak, sen “Dergi elime doğdu” dedin ama fikir ortaya çıkar çıkmaz yazar olmayı düşündün mü? Yoksa sonradan dergi ekibi “Burak sen de yazmalısın” falan mı dedi? Nasıl yazar olmaya karar verdiniz dergide? Yine senden başlayalım Burak.

Burak Sarı: Zaten ben yazıyordum. Yani daha önceden de yazılarımın çeşitli yerlerde yayımlandığı olmuştu. Zaten yazı yazmak fikri aklımda vardı ve ilk sayıdan itibaren yazmaya başladım ben. Hatta ilk sayıdaki yazımın başlığını bile hatırlıyorum “Ayrımcılıkta Engel Yok”tu yazının başlığı. Yani şu anda her ay yazmaya çalışıyorum. Pek aksamıyor. İşte dergi iki üç yaşlarındayken falan belli yoğunluklarımdan falan çok sık yazamıyordum ama o zaman sürekli teknik alan benim üzerimdeydi zaten. Hani web sorumluluğu vesaire. Onları hiç aksatmadım diyebilirim. Daha sonradan yeni gelen gençlere bırakana kadar. Bu arada bir nesli büyütmiş olduk tabii. Dergimiz bu şekilde.

Sevgi Mart Göcen: Evet, kesinlikle aynen. Dilek’çiğim sen nasıl yazar olmaya karar verdin?

Dilek Başar Açlan: Benim yazar olmak gibi bir düşüncem yoktu dergide, aslında. Yani içimde vardı böyle bir istek ama yapamayacağımı ya da “Olmaz” falan deyip, öyle geçiştiriyordum. Dergiye, işte bir ara Burak’ın falan çok yoğun olduğu bir dönemde bir şekilde takviye destek lazımdı. O zaman dergi ekibine dahil olmuştuk yine işte ben sosyal medya

kısmında destek vermek için gelmişim. Sonra baktım böyle her ay birilerinden yazılar bekleniyor. “Sen ne yazdın bu ay?” falan bir şeyler söyleniyor. Ben de bir gün Samsun’a gidiyordum. Otobüsteydik; yolculuk yapıyorduk o günde yaşadığım evet o gün yaşadığım bir olay vardı. Zaten ilk yazım da onunla ilgiliydi. Yani bir şey yapmadım aslında. Birden parmaklarımdan dökülüverdi. O kelimeler. Öyle söyleyeyim. Böyle yazmaya başladım, telefonumu elime alıp. Bir de baktım sonuna gelmişim. Böylece ilk yazımı yazmıştım. Sonra işte sizlere gönderdim, beğendiniz sağ olun hepiniz. Öyle iki üç derken; zaten üç yazı yazınca yazar olunuyor. “Olur mu ki?” diye yola çıkmıştım.

Burak Sarı: Sevgi bir şey söyleyebilir miyim? Şimdi Dilek “Telefonumu elime aldım” dedi ya yani bir anda derginin ne kadar yaşlandığını hissettim. Çünkü, biz o zaman iPhone’lar bile yeni yeni kullanılmaya başlamıştı. Telefonda yazı yazmayı bırak

Sevgi Mart Göcen: Hele Braille yazmayı.

Burak Sarı: bilgisayarla yazıyorduk. Aynen.

Sevgi Mart Göcen: Ama dergimizin de böyle bir özelliği var. Yani içine aldığımızı yazar yapıyoruz. Böyle içine girdiği zaman, o akıma kapılıyor dergimize giren.

Dilek Başar Açlan: Evet doğalından oldu gerçekten.

Sevgi Mart Göcen: Doğal süreçte akıyor. Peki, son sorum da şöyle arkadaşlar; yazılarınızı yazarken sizi motive eden şeyler neler oluyor? Ve dergide “Hiç unutamadım” ya da “Beni çok etkiledi” dediğiniz bir yazı var mı? Burak, yine senden başlayalım.

Burak Sarı: Yani motive eden şey, hayatın ta kendisi aslında. Yani bu genelde üretim açısından da böyledir. Sanatsal üretim, edebi üretim. Zaten aslında sanatçıyı ya da ne bileyim yazarı, bir şekilde üreten insanı zaten üretken kılan şey, çevresindeki, çevresinde yaşananları, hayatın ona getirdiklerini, gözlemlediklerini iyi bir şekilde algılamak ve onu düzgün bir şekilde kendi alanında üretime dökmektir. Bu nedenle zaten hani biraz daha seçici, alıcı gözle çevresini gözlemleyen ve gördüklerini kendi bilinciyle harmanlayan herkes bence yazabilir. Bu bağlamda her şey diyebilirim. Beni her şey motive edebilir. Dergide en unutamadığım diyebileceğim yazar ya da yazı. Bu soruya cevap vermek çok zor çünkü, o kadar çok fazla ki. Yani bu derginin zaten şeyi benim için çok farklı yani buradaki paylaşım ortamı, bu toplamın beraber üretmesi; bir

şeyleri paylaşması; başlı başına kıymetli. Şimdi bu kolektifin içerisinde nasıl birisi daha az birisi daha çok diyebilirim ki. Bunun adil olacağını düşünmüyorum. Yani mutlaka hani daha çok sevdiğimiz, kalemimi daha çok sevdiğimiz yazarlar mutlaka vardır ama ben bu bağlamda biraz daha ortayolcu bir cevap vereceğim. Çünkü gerçekten seviyorum yani derginin bütün üretimlerini.

Sevgi Mart Göcen: Teşekkür ederiz. Dilek’çiğim.

Dilek Başar Açlan: Beni motive eden aslında ilk bağımsız hareketle ilgili yazmıştım. Daha çok çocuğumdu, öyle söyleyeyim. Motive kaynağım. Onunla ilgili birlikte yaşadığımız, onunla deneyimlediğim şeyleri başka birilerine aktarmak; hani benim için anlatılmaz bir mutluluk. En azından şöyle düşünüyorum hani belki çocuğumla ilgili bir şeyleri paylaşırken, ben de hiçbirini bilmiyordum. Ama bunlara ihtiyacım vardı. Şimdi bunları da bilmeyen birileri var ve ben de bir şekilde bunları en ince ayrıntısına kadar elimden geldiğince anlatmaya çalışmalıyım, yazmaya çalışmalıyımki insanlar okuduğunda anlayabilsin. Ama daha mesela anlaşılabilir bir dilde yazmaya çalışıyorum. Benim dilim biraz daha sade. Bunu zaten yazılarımdan da anlar herkes. Onun haricinde aslında beni de motive eden çok şey var ama ben bir türlü onlarla ilgili ne yazsam diye konu bulamadığım için öyle kalıyorum. Çok şey oluyor motive eden.

Sevgi Mart Göcen: Senin var mı? Dergimizde unutmadığın bir yazı “Bu beni çok etkilemişti.” Dediğin bir yazı.

Dilek Başar Açlan: Ya bende açıkçası Burak gibi düşünüyorum. Ben şu yazı ya da bu yazı diye ayırım yapmanın çok zor olacağını düşünüyorum. Çünkü, ben bütün yazıların, hepimiz için okuduğumda ya benim mesela hepsinden çok etkilendiğimi düşünüyorum. Hepsinden bir şekilde etkilendiğim zamanlar olmuştur. Böyle “Hımm” dediğim şeyler olmuştur çoğu zaman. Yani illa yani yine de bir tane söyleyin dersiniz; etkilenme babında şunu söyleyebilirim. O da yakın bir zamanda olduğu için biraz eskileri unutup ilginç bir şekilde. Sadece şu İşte Sağlamlık O Demek yazısını okuduğumda niye bilmiyorum ama orada ben ağlamıştım. Hani ilginç bir şekilde. Hani genellikle bütün yazıları okuduğumda çok etkileniyorum ama o bir farklıydı. Muhtemelen “Ay evet ya bunu da yaşıyoruz. “Ay gerçekten ya buda var.” Deyip, ama orada Yelda’nın da biraz daha onu duygusal okumasından mı? Onu bilmiyorum. Orada gözlerimden yaş aktığını hatırlıyorum.

Sevgi Mart Göcen: Peki, çok teşekkür ederim her ikinize de.

Üçüncü Bölüm:

Sevgi Mart Göcen: Meral'ciğim, ilk sorum şöyle canım. EEEH Dergiyle ne zaman tanıştın.

Meral Sözen: EEEH. Dergiyle 2015 ya da 2014'te tanıştım. Bir e-posta grubunda "Yeni sayımız çıktı" falan gibi bir duyuru gelmişti. Ben de çok da beklentisiz bir şekilde açmışım. Dergi işte ne olabilirki falan diye. Bir iki yazı okuduktan sonra bunun başka bir dergi olduğunu fark ettim. Sonra zaten kısa bir süre düzenli okuduktan sonra, kendimi içinde buldum.

Sevgi Mart Göcen: Anladım çok teşekkür ederim canım. Peki, yazar olmaya nasıl karar verdin.

Meral Sözen: Yazar olmaya aslında, öncelikle hani yakın hissettiğim için yazarıymışım gibi, yazarı da olabilirmişim gibi ya da belki oradaki birkaç yazıyı sanki ben yazmışım, ben yazsaydım da böyle yazardım falan diye düşünmüştüm. Öyle olunca, şey olmadı, yani böyle bir karar vereyim, burda yazayım mı? Yazmayayım mı? Falan gibi bir şey hiç hatırlamıyorum. Zaten yazıyormuşum sanki, hep ben yazıyormuşum gibi dergide.

Sevgi Mart Göcen: Yani, kendini çok ait hissettin ve bir baktın içindesin diyebilir miyiz?

Meral Sözen: yani evet evet. Değil mi? Yani sorunun tam böyle nokta cevabı olmadı. Hani bir gün karar verdim gibi. Okurken bile yazarıymışım sanki dergiyi biz çıkarıyormuşuz da falan gibi bir hisse gelmişim zaten. O kadar uzun zaman olmuş ki ben böyle hatırlıyorum.

Sevgi Mart Göcen: Peki, yazarken seni motive eden şeyler neler ve dergide "Unutamadım, beni çok etkiledi" dediğin bir yazı var mı?

Meral Sözen: Kendi yazılarımı hiç unutamıyorum. Bir çok yazıyı hiç unutmuyorum aslında. Ben şey de editörken daha öyleydi. Ama onun dışında da şimdi herkesin yazılarını okuyorum ve hemen hemen hiç birini unutmuyorum. Sizin de mesela olsa ki "Ya şöyle bir yazı vardı" diye hemen onu hatırlarım "Ha evet şöyle yazmıştın." Gibi. O yüzden çoğunu unutmuyorum. Özellikle en herhangi bir yazıyı öne çıkaramam diye hissediyorum. Başta bir şey daha sormuştun.

Sevgi Mart Göcen: Evet yazı yazarken seni motive eden şeyler neler.

Meral Sözen: Motive eden şey, benim bir şeyler söylemek istiyor olmam. Bunu bir şekilde söyleyeceğim ve EEEH Dergi bizim alanımız. Yani özgür bir alan burada söyleyebilirsin. Her yerde söyleyemeyiz ya sonuçta ne yazık ki.

Sevgi Mart Göcen: Evet, evet maalesef öyle.

Meral Sözen: Öyle olunca burada rahat bir şekilde söyleyebileceğim yer burası neyse ki. Böyle devam ediyor; umarım daha da çok uzun yıllar böyle devam eder. Yani oraya gelip; işte “Bütün sağlamcılarının canı cehenneme” diyebileceğim başka bir alan bilmiyorum şu anda. O yüzden bu büyük bir motivasyon kaynağı tabii ki. Bu yüzden yazarım. Kendim için yazıyormuşum gibi oldu değil mi? Şöyle bir cevap vermedim. İşte insanların hayatlarına dokunmak, bizler gibi engelli kardeşlerime bir yol göstermek, böyle şeyler gelmedi aklıma bilmiyorum.

Sevgi Mart Göcen: Yok, zaten şeydi hani gerçekten seni etkileyen şey neydi? Ve sen de benim ve birçok arkadaşımızın düşündüğümüz gibi “Özgür alan olması beni motive ediyor” dedin. Tabii herkesin farklı gerekçeleri olabilir ama senin gibi bir kalemden de böyle bir düşünce bekliyordum zaten. Aksini söylesen; ben “Meral rol yapma” diyeceğim.

Meral Sözen: Teşekkür ederim canım. Ee öyle desem yani işte birsürü kardeşlerimize örnek olmak, onların kendilerini geliştirmelerini sağlamak, onlara öğretmek gibi. Böyle bir şey yok. Bizde öğreniyoruz ya.

Sevgi Mart Göcen: O da çok güzel. Öğrenirken, yani hem öğreniyoruz hem paylaşıyoruz. O da çok güzel.

Meral Sözen: Evet, böyle.

Sevgi Mart Göcen: Canım çok teşekkür ederim. Kısa bir röportaj olduğunu söylemiştim sana.

Dedikodum Geldi Tutmayın Beni

Gülcan Altun

guleycane@gmail.com

Sayı: 96, Şubat 2022

Bu ay dergimizin sekizinci doğum gününü kutluyoruz biliyorsunuz. Malum nur topu gibi bir bebeğimiz olmuştu 2014 Şubat'ında. Özene bezene kâh sevinçle kâh üzüntüyle kâh kızıp kâh kavga döğüş büyüttük bebeğimizi ortaklaşa. Aramıza katılanlar, sonra yolunu ayıranlar oldu bu süreçte. Her geliş gidişte kazandık ve hayat gibi kaybettik biraz da. Bebeğimiz artık büyüdü ve çocuk oldu. Hatta ergenlik yaşının çok düştüğünü göz önüne alırsak ergen bile diyebiliriz kendisine.

Dergi'de ilk sayıdan itibaren kesintisiz olan yazar ben kaldım sanırım. Burak'ı saymıyorum. Çünkü o dergiden hiç kopmadı ama bir süre yazarlığa ara verip sadece web işlerini yürüttü. Yani Engelsiz Erişim gibi EEEH Dergi'nin de Aksakallısı benim denilebilir. Bu kadrodan şimdi size bir aylık dergi maceramızı anlatacağım Gülcanca. Bu arada bizimkileri a'dan z'ye keseceğim size içimden geldiği gibi. Aramızda kalacak değil mi?

Biliyorsunuz, ayın on beşini takip eden pazartesi bizim yeni sayımız yayımlanmış olur. Nasıl bir rahatlıktır bu bizim için bilemezsiniz. Aslında bu rahatlık yazarlar için yazısını göndermekle büyük ölçüde olmuştur ama sayının yayımlanması bambaşka bir duygu.

Tam gevşeme modunda yüzümüzde rahatlamanın verdiği şaşık tebessümle gelen kutumuza bakarız. Sorumluluktan kurtulduk ya ne de olsa! O da ne? Editörümüzden tepemize balyoz gibi bir yumruk. "Bu ay kimler ne yazıyor?" Yaf! Daha yeni rahatlamıştık. Bu dergi dört beş editör değiştirdi. Hiç böyle zulüm görmedi inanın. Bu Burak var ya! Kendisi hep yazısını en son gönderir ama millete kan kusturur. Bir de işçi haklarını savunuyor görünür. Peh! Bir tek geçen ay erken gönderdi hakkını yemeyeyim. O da Sevgi ile ben rest çektik de ondan. Arada bir böyle işçi ayaklanması iyi oluyormuş hakikaten.

Sonra başta Nurşen yazısını gönderir. Uyuz derecede sorumluluk sahibi bir kadın bu. Anlamıyorum arkadaş? Evi, işi, eşi, çocuğu bir de dernek başkanlığı... Bu kadar işin arasında bir

de yazısını yazıp gönderiyor karı. Karı demek çok ayıp mı dediniz? Hoş görün lütfen zira çok fena argomu azdırıyor bu Nurşen.

Bir de Sevgimiz var bizim biliyorsunuz değil mi? Dik mi dik. Atarlı mı atarlı. Tam mesleğini bulmuş kadın. Ona "karı" diyemem, yemez, dedik ya avukat ne de olsa. Neme lazım başımıza bela açmayalım. Bunun atarı var ya yazılarından bile belli. Söylesenize, benden duymasanız bile anlamışsınızdır siz. Size bir şey diyeyim mi? Bu Sevgi'nin kocası ile muhabbeti Kaynanalar dizisindeki Timur ile Tijen gibi midir acaba? Ben çok merak ediyorum. Ha siz Kaynanalar'ı bilir misiniz ki? Neyse boş verin. Zaten benim yaşımda iyice ortaya çıktı böylece.

Siz bakmayın öyle Canan'ın ana okulu öğretmeni edasıyla sergilediği mülayimliğe. Mülayim deyince rahmetli Kemal Sunal geldi aklıma. Bir filmde Kapıcı Mülayim'di. Hahahaha! Canan'ınki de böyle işte. Sinirlendi mi kestirir atar ama siz bilmezsiniz onu.

Meral bu ara kendini rölantiye aldı gibi görünüyor değil mi size de. O editörken ben çok korkuyordum ondan ama anlaşılın diğerleri çok korkmuyormuş ki yormuşlar onu ve işi Burak'a bırakıp oh be dedi. Vallahi ben yapmadım onlar yaptı.

Kendini rölantiye çekenlerden biri de Engin. Gerçi o dergide rölantide. Yoksa kendi sitesinde o güzel yazılarına devam ediyor hala. Bizi de sesiyle destekliyor sadece. Tavuğuna kış mı dedik arkadaş? Ha! Aklıma ne geldi? Kesin bu Burak Engin'e hakikatten sansür mü uyguladı yoksa. Bunu yazamazsın mı dedi bizden gizli? Ondan mı yazmıyor EEEH Dergi'de acaba?

Bir de derginin ufaklıkları var. Dilek, Can Deniz ve Ramazan. Dergi'ye aslında teknik destek ve sosyal medya işleri için katıldılar ama kendilerini bir anda yazar kadrosunda buldular gariplerim. Hep bu Burak'ın yüzünden. Dergi'de kötü ne varsa sorumlusu Burak. İyiler de benim eserim. Ama unutmayın! Laf aramızda kimse duymasın.

Dilek demiştik de mi? Bu da benim dergideki ilk zamanlarım gibi. Her yazı yazma zamanı geldiğinde şaşkın ördek moduna girer. Oysa müthiş bir potansiyeli var. Elası var en basit. Onda ne malzemeler çıkar.

Can ile Ramazan, Süt Kardeşlerin Şaban ile Ramazan'ı gibiler. Bir ara fahri torunum olmuşlardı. İkisini de reddettim. Vefasızlar vesselam. Bu dönem gençleri pek saygısız, pek terbiyesizler azizim. Gerçi biraz ağır oldu ama çok kızgınım çok ne yapayım. Hala doksan

beşinci sayının tam sayı Word dosyasını gönderecek o Can Deniz bana. Ne diyeyim şimdi ben buna. Siz söyleyin Allah aşkına.

Ben miiiiii? Derginin en uyumlu, en sıcak, en akıllı en iyi ve güzel her ne nitelik varsa, en hep enleri benim. Yalanım varsa ne olayım?

Mumları Üfledik:

Dilek Başar Açlan

dilek.basar55@gmail.com

Sayı: 96, Şubat 2022

Bazı anlar vardır mutluluktan kalbiniz bir kuş gibi çırpınır. Şu an bu yazımı yazarken tam da bu şekildeyim. Ne yapсам, nasıl halletsem derken o çoktan avuçlarımın arasına konmuş bile ben farkında olmadan.

Geçen yıl kızımın doğum günündeki mumlarla olan imtihanımızı sizlere yazmışım. O zaman pastanın yanında gelen mumları bir türlü yakamamıştık. Bu yıl ise böyle bir imtihana gerek bile kalmadı. Hem bu seferki doğum gününde yanımızda bir gören de vardı ama biz bir görene ihtiyaç duymadan pastanın mumunu kızımıza üflettik. Geçenlerde Ela Hipatya ile birlikte mahallede yürüyüşe çıkmıştık. Eve dönerken tatlı almak için fırına girdik. Ben almak istediklerimi söylerken Ela Hipatya bir kutu getirdi bana. İçinde mum varmış. Anneciğim doğum günümde ben bu mumlardan istiyorum dedi. Bende içindeki mumun aradığım ürün olduğunu bilmeden tamam alırız demiştim. Biz mum kutusunu yerine bırakarak oradan ayrıldık. Kızım doğum gününe kadar ara ara o mumlardan istediğini bizlere hatırlatmaya devam etmişti. Zaten o kutuyu elime öyle bir getirişi vardı ki istesem de unutamazdım.

Nihayet kızımın heyecanla beklediği doğum günü gelmişti. Bu yıl da yine pandemiden ve birde ona eklenen kardan dolayı doğum gününü çekirdek ailemizle kutladık. Pastayı almaya gittiğimizde Ela Hipatya'nın istediği mumu da aldık. Tabii bu sefer mumları alacağımız için sorduk nasıl bir şey olduğunu. Benim mumlar dediğime bakmayın kutunun içinde bir tane mum vardı. Ben de satın alırken öğrendim bunu. Rakam mumu diye satılıyormuş. Bizim kızımız 4 yaşına girdiği için biz 4 rakam mumunu aldık. Ben hala kutu elimde olsa da henüz açmadığım için nasıl bir şey olduğunu bilmiyorum tabii. Neyse pastayı ve mumu alıp eve geldik. Akşam olunca mumu kutusundan çıkardım. İlk defa o şekilde bir muma dokunuyordum. Pastanın yanında verdikleri mumları her zaman görüyorduk ama bu mumu ilk defa görmüştük. Ben şeklini incelemeye başladım. Daha önceden olsaydı o mum benim dokunduğumda çok anlayabileceğim bir ürün olmazdı. Neyse ki bu yıl Engelsiz Eğitimlerde Latin harf eğitimi

sayesinde dokunduğumun ne olduğunu anlayabildim. Biz müfredat olarak henüz 4 rakamını öğrenmedik ama elimizdeki GETEM'de basılmış Braille materyaller sayesinde 4 rakamını çabucak anlayabildim. Bu duygunun benim için tarifi çok zor. Elimde bir tane mum tutuyordum. O mumu bir gören kişi almış olsaydı mumcağıza benim kadar anlam yükler miydi bilemiyorum.

Mumu sizlere tarif etmeyi çok istiyorum ama neye benzeteceğimi bilemedim. Büyük bir mum olduğunu söyleyebilirim. 4 rakamını biliyorsanız hayal etmeniz çok daha kolay olur. Mum büyük ve kalın olduğu için pastaya yerleştirirken hiç zorlanmadık. Bu sefer mumu yerleştirirken ya da yakmaya çalışırken elimize pastanın kreması bulaşmadı. Çakmakla yakabilecek miydim hiç bilmiyordum. Ben çakmağı yaktım ve muma yaklaştırdım. Gerçekten de mum bir çırıpıda yandı. Büyük olduğu için sanırım yandığını kolayca anladım. Hatta ben mumu birkaç kere kızımın tekrar söndürmek istedikçe zorlanmadan yaktım. Sonra da mumu saklamak üzere buzdolabına kaldırdım. Bir dahaki doğum gününe kadar yıl içinde aldığımız pastaların üzerine bu mumu yerleştirip kızıma üfletiriz.

4 yıl boyunca kutladığımız her doğum günü benim için çok özeldi ama bu yılın artık bendeki yeri çok daha büyük bir anlam kazandı. Ben rakam mumları olduğunu bugüne kadar hiç duymamıştım. Küçük bir kutunun beni bu kadar mutlu edeceğini hiç düşünmezdim. O kutuyu kızım iyi ki benim elime getirmişti. Bana o gün sadece rengini söyleyebilmişti ama biraz daha büyüdüğünde elime getirip dokundurduğu her şeyi çok daha iyi betimleyeceğine inanıyorum.

Bir erişilebilir doğum gününü daha geride bıraktık. Bakalım önümüzdeki yıl bizleri neler bekliyor olacak. Umarım bu yazıyı okuduktan sonra çocuğunuzun doğum gününü yalnız kutlamak istediğiniz her zaman, sizler de bizim gibi bu mumlardan alıp en iyi şekilde faydalanırsınız. Sevdiklerimizle kutlayabileceğimiz nice mutlu, huzurlu sağlıklı ve erişilebilir doğum günlerimiz olsun.

Şu Canım Dünyanın Orta Yerinde...

Burak Sarı

buraksari2014@gmail.com

Sayı: 96, Şubat 2022

Sanırım bir ekim ayı. 1994 yılı. Güzel bir hava. Okulun ilk başladığı zamanın kendine has bir güzelliği vardır. Tarif edilebilir mi bilmem. Bir yenilenme, bir hoşluk. İkinci sınıfa başlamıştım. İçimde garip bir mutlulukla yürüyordum körler okulunun bahçesinde. Bir ağlama sesi duydum. Sese yöneldim ve çarpıştık ağlayan kişiyle. Sesinden tanıdım. Ahmet'ti. Kardeşim, canım Ahmet. Neden ağladığını sordum. "Bir şey yok" dedi. Bir daha sordum "Annemi çok özledim" dedi. Belki de kardeşleşmemiz o zaman başladı. Bugün size Ahmet'i anlatmayacağım. Kendime anlatacağım ve yazıya dökeceğim. Çünkü Ahmet tam bir yıldır fiziken aramızda değil. Tıpkı yine bir şubat ayında anılarını bize bırakıp giden, kardeşim Sinan gibi. Hayır öldükleri için değil. Aksine, yaşamda sonsuz izler bıraktıkları için. Öyle olmasa yazmazdım çünkü. Ölüm üzerine yazmam. Mezarlıkların bile rahat bırakılmadığı, bazen son vasiyetlere bile saygı gösterilmediği bir dünyada ölüm üzerine konuşulmaz çünkü. Her ne kadar "Ölüm hep bize mi düşer usta" dizeleri dilimizden düşmese de sevmem ölüm üzerine konuşmayı. Ben dergimizin yıl dönümünde canlarıma dair kelam etmek istiyorum. Bu sadece bir anı ya da dertleşme yazısı değil. Herkese kendi ayrımcılığıyla yüzleşme fırsatı.

İlkokul ikiye giderken tanıdım Ahmet'i. Mayası iyi deyimini ete kemiğe büründürmek istersek, işte o Ahmet olur. Ben gündüzlüydüm, o yatılı. Bazı hafta sonları teyzesine evci giderdi. Görme oranı bana göre daha yüksekti ve yere düşürdüğümüz şeyleri ilk o bulur, elimize verirdi. ☺ Sürekli evini özlerdi. Ne düşünürse, olduğu gibi söylerdi. Sonra o başka okula gitti. Yıllar sonra tekrar görüşmeye başladık. Artık büyümüş, lise öğrencisi olmuştuk. Ahmet gelir bizde kalırdı. Çok severdi ev sıcaklığını. Anneme anne derdi. Gece yaralarına kadar sohbet ederdik. Ben rüzgâr estikçe âşık olan ve süreci çok ağır atlatan bir tiptim. ☺ Saatlerce Ahmet'in başını şişirir ağlardım. Hep beni teselli etmeye çalışırdı. Sonra o da âşık olmuş. Benden daha cesaretli olduğu için gidip söylemiş. "Sen körsün beni nasıl sevebilirsin" demiş; sevmenin ne olduğunu belki hiç öğrenemeyecek kişi. Yalnız önceliği aşk değildi o yıllarda. Çok isterdi aile sıcaklığını.

Biz aşk, siyaset gibi şeylerin peşine koşardık. Aile içi kavgalardan canımız sıkılırdı. O sürekli kızardı bize. “Sizin ne derdiniz var? Aileniz yanınızda.” derdi. Tabi o zaman böyle derinlikli anlayamazdık onu. Bir keresinde kavga etmiştik ve tişörtü yırtılmıştı. Gidip tişört almıştık. Ailemizden saklamamız gereken bir şey olursa ona verirdik hep. Bu sigara olurdu genellikle. Bir kere annesi gelmiş. Montunda paket bulmuş ve Ahmet’in sigara içmediğine inanmayıp bir ton fırça atmış. “Ulan oğlum, koca paketi içtiniz de iki dal sigarayı mı içemediniz?” der gülerdi. Tanıdığım en çok kendini geliştiren insan olmasına rağmen, herkes ona akıl vermeyi görev edinmişti. Çıkar için her dala atlayacak kadar acınası olan bazı kişiler, Sürekli ona üzüldüklerini dile getirmeyi iş edinmişlerdi. Başkasına kızamayanlar ona rahatça kızabilirdi mesela. Verdikleri bursu bile ulu orta dillendirip başka çocukların onunla kavga etmesine yol açanlar olmuştu. Evet Ahmet aidiyet hissetmek ya da kendini göstermek için alakasız çıkışlar yapabiliyordu ama bunu herkes yapıyordu. Sadece o sessiz ve yalnızdı ve her kabağın başına patlaması için en iyi gerekçeydi bu. Ahmet tek başına burada üniversiteye hazırlandı. Bir işe ihtiyacı vardı ve kendisinin o sorununu çözebilecek olanlar, iş yerine, nasihat vermeyi tercih ettiler. Onlara inat Ahmet iki yıllık bir bölüm kazandı ve Hitit Üniversitesi’ne yerleşti. **O süreçte eskisi kadar sık görüşemedik.**

Ortak Yalnızlığın paydaşı, Sinan ile tam da o yıllarda tanıştım. Fatsa’dan iş aramaya gelmişti. Duygusal bir o kadar da kavgacıydı. Hemen kaynaşmıştık. Bazen bizde kalırdı. Bazen de dernekte. O, dernekte kaldığı zamanın bazılarında biz de dernekte kalır, sabaha kadar sohbet ederdik. Bu hayatta kendine ait bir şeyi varsa, o da sigarasıydı. Dernekte kaldığımız bir gece, 04:00’da bizi sigara almaya yollamıştı. Gece dışarıda olmaya alışık bizler, sigara bulamadığımız gibi tırsıp geri gelmiştik. Saat 07:00’ı vurduğunda tekrar gönderdi ya neyse. 1□ Bu arada Ahmet ile de tanıştı. Beraber takılmaya başladık. Bize gelmeyi çok severlerdi. Hiç unutmam, Sinan’ın canı mantar istemiş sanırım. İki kilo mantar ile çaldı kapımızı. Annem “Çok almışsın oğlum, canın istediye söyleseydin ben alırdım” dese de “Olsun ben aldım” demişti. İkisi de burada çok zorluk çektiler ama dimdik durdular. Sinan iş bulamayınca döndü Fatsa’ya. Ahmet okul bitince geri geldi. Gimat’tan toptan aldığı malzemeleri kafelere ve büfelere satarak yaşamını sürdürmeye başladı. Hiç hakkını yememem gereken insanlar vardır. Onlar da Ahmet’in ev arkadaşları. Okul hayatları boyunca, eşit koşullarda paylaştılar evlerini. Bir de toptancılık işinde ona çok yardımcı olan bir kafe sahibi. Hani körler her işi yapamaz diyen kibir abidesi sağlamcılar var ya, onların üç kişi yapacağı işi Ahmet tek başına yapardı. Yine de kimse akıl vermektense geri durmazdı. Bu

hayatı kendi tercih etti diyenler bile oldu. Evet kendi tercih etti. Anadolu'nun küçük bir ilçesinde eve kapanmak istemedi. Dibine kadar bedelini ödedi özgürlüğün. Kimsenin sevmediği kadar sevdi hayatı. Tek başına içmeye giderdi, canının istediği yemeği yapmaya çalışırdı, kişisel bakımına çok özen gösterirdi. Öyle ki “Berberde yüzüme maske yaptırdım” dediğinde “Ne!” demiştim. Herkesi arayıp soracak, herkese hediye alacak kadar inceydi. Mesela bu yazıyı kaleme aldığım bilgisayarın altında onun hediye ettiği fan var. Hayatta en çok istediği şey aşk yaşamaktı. Bilmiyordu ki aşk dedikleri şey belli kurallara bağlı birilerinin zihninde. Bilmiyordu, ince ya da romantik olmaktan çok kendini pazarlamanın önemli olduğunu. Bilmiyordu ki insanlar aşkı değil toplumsal normalin dayattığı sahte ilişkileri seçiyorlardı. Bir arkadaştan hoşlandığını söylemişti. Üzülürsün demiştim. Çünkü şekilci bir arkadaşta hoşlandığı. Burada sabahtan beri ahkam kesen ben, bir başka kişiyi önerip ona teklif etmesini söylemişim. Cevabı iyi ders olur anlayana. “Ama ben ondan duygusal olarak etkilenmiyorum.” Sürekli kalıplarla kavga eden, aşkın sınırının olmayacağını savunan benim suratımda bir tokat gibi patlamıştı ikiyüzlülüğüm.

Arkadaş dökümü

Arkadaşlarımın ölüm haberini genelde Ahmet'ten almışım. Çünkü hatırını sormadığı kimse yoktu. Üniversite yıllarımda bir gün beni aramıştı ve Fatih Yüksel'in ölüm haberini vermişti. Fatih'te Ahmet gibi, Aykut gibi, Sinan gibi mayası iyi ve sessiz bir arkadaşımızdı. İlk arkadaş cenazesi oydu gittiğim. Sonra soğuk bir şubat akşamı yine Ahmet aradı. İçime doğmuş gibi tedirgin açtım telefonu. “Sinan'ı kaybetmişiz abi” dedi. O zaman çalıştığım işyerinden izin alamadım ama Ahmet karda kışta gitti cenazesine. Çok işim varmış, çok bir halt yapıyormuşum gibi aramayı ertelerim insanları. Bir etkinlik için gittiğim İstanbul'dan dönüyordum. Ahmet aradı. Kan kustüğünü söyledi. Tedirgin olma üşütme falandır dedim. Hala içimde yaradır, iki hafta boyunca bir iki kere aramışım belki. İki hafta sonra tekrar aradı. Yine öyle olduğunu, hastaneye gittiğini söyledi. Hastaneye gittik. Çevredeki insanlar sanki çocuk ölmüş gibi davranıyorlardı. Hayır Ahmet böyle kolay pes etmezdi. Çevredekilerin o tutumuna duyduğum öfkeyi anlatamam. Evet Ahmet direngendi. Hayatı hepimizden çok seviyordu ve direndi. Hayata döndü. Bir kez daha, hak edenlere hak ettikleri cevabı vermiş oldu. Tam işe girdiği, rahata ereceği zaman bulmuştu bu lanet hastalık onu. Ama o her gün bedenine yüklenen iğne ve ilaçlara rağmen yaşadı. Tatiline gitti, gezdi. Annesi ile yaşamaya başladı ve çok mutluymuştu. Güzelim Aykut'u da benzer bir hastalıktan yitirmiştik. Ailesinin yanında en çok olmaya çalışan kişilerden

birisi de Ahmet'ti. Son dönemde ağrıları ve halsizliği artmıştı Ahmet'in. Sürekli hastanelik oluyordu. En son yatışından önce, bize gelmeyi çok istemişti. Bize gelmeyi, sohbet etmeyi çok severdi. Pandeminin en yoğun olduğu dönemdi. Ona bir şey olur diye tedirgin olduk ve istemeden geri çevirmek zorunda kaldık. Aynı gün son kez hastaneye kaldırıldı. Direndi aylarca. Tıpkı Aykut gibi. Son zamanlarında artık konuşamamaya başladı. Yine de çıkınca size geleceğim diyordu. Çıkamadı. Aslında altı ay öncesinden belliymiş, bilmiyorduk. Bir gün öncesinden annesi beni aradı ve "Ahmet çok kötü arkadaşlarına haber verir misin?" dedi. İnsanda ki yabancılaşmanın en kötüsünü gördüm bazı arkadaşlarımızda. Birlikte uzun yıllar geçirdiğimiz arkadaşlarımızdan birisi "Hasta mıydı?" dedi. Ölüm haberinden sonra arayan bir başkası "Açacağı dükkânı anlatmayı es geçmedi. Acıyı yürekte hissettiklerini belirtenler vardı. Onlara selam olsun. Bu dünyadan güzel insanlar geçti. Şairin dediği gibi "Önce dişlerimiz döküldü

Sonra saçlarımız

Ardından birer birer arkadaşlarımız" Bu dünya da güzel izler bırakıp gitti arkadaşlarımız.

Bütün sağlamlılığa, ayrımcılığa direnerek gittiler. Ölülerinden sonra herkes güzellemeler yaptı ki arkadaşlarımız bunu sonuna kadar hakke diyordu. Ya yaşarken... Bir tanesi, Ahmet'i kendi yurtlarında misafir ettiklerini söylemiş. Doğrudur etti. Ama 2008' yılında 500 lira kira karşılığında. O acının ortasında bunu dile getirmedim ama onurlu bir insanın anısı üzerinde de tepinemez kimse. Belki de bunlardan yorulmuştur Ahmet. Aşksızlıktan, anlaşılmamaktan. Umarım bu yazı herkesi sağlamlılığıyla, şekilciliğiyle yüzleştirir. Kısacık bir yaşam binlerce yıla değer. Umarım bundan sonra herkes samimi davranmayı ya da susmayı tercih eder. Şimdilik, şekilciliğiniz ve ayrımcılığınızla mutluluklar. Şu canım dünyanın orta yerinde, bir başına ve yapayalnız değilim. Arkadaşlarımın bıraktığı insani anılar yeter. "Kim bilir belki ölünce biz de iyi adam oluruz" diyor ya Orhan veli, ölmeden iyi biri olduklarını hissettirmek ve hakkını vermek önemli insanlara. Kim bilir belki bir gün...

Yok Sayılmanın Utancı Kimin

Nurşen Korkmaz

nsunarkorkmaz@gmail.com

Sayı: 96, Şubat 2022

Sevgili dostlar, az sonra anlatacağım olayı eminim çoğunuz hayatınızda en az bir kez yaşamışsınızdır. Gelin birlikte düşünelim, neden böyle davranışlara maruz kalıyoruz, ne hissediyoruz ve ne yapabiliriz. “Haydi anlat artık” dediğinizi duyar gibiyim.

Karne gününden bir gün önce oğlumun diş kontrolü için doktora gittik. Dışçideki işimiz bittikten sonra okula gecikmemek için yolumuza taksiyle devam etmeye karar verdik. Dışarı çıktık ve kapıda bekleyen güvenlik görevlisine yakınlarda bir taksi durağının olup olmadığını sordum. “Yok” dedi. “Eskiden vardı, kapandı. Ama caddeye çıkarsanız oradan bir taksi çevirebilirsiniz.” “Minibüs Caddesinden mi söz ediyorsunuz?” diye sordum görevliye. Benim varlığımı unutmuş ya da soruyu ben sormamışım gibi davranıp oğluma caddeyi tarif etmeye başladı. Şuradan düz git, sağa dön falan filan. Soruyu soran benim, neden bana tarif etmiyorsunuz deyince duymazlıktan gelerek hâlâ oğlumla konuşmaya devam etti. Sonra ben “Tamam, biliyorum o caddeyi deyip oğlumu da alıp oradan ayrıldım.

Bu sahneyi yanımda çocuk ya da yetişkin fark etmeksizin gören biri varken çok sık yaşıyorum. Mesela bir büfeden su alıp parasını ödediğimde, para üstünü bana değil oğluma veriyor satıcı, Otobüste boş bir yer varsa bunu bana değil, birlikte yolculuk ettiğim gören arkadaşşıma söylüyorlar. Kıyafet alışverişı yapmaya tek başıma gitmemişsem nasıl bir kıyafet aradığımı veya neye ihtiyacım olduğunu bana değil, yine yanımda kim varsa ona soruyorlar. Aslında buna benzer davranışlara kendisi kör olup eşi ya da sevgilisi gören olan arkadaşlarımda da sıkça maruz bırakıldığını duyuyorum çeşitli sohbet aralarında. Bir kafeye veya restorana bir şeyler içmeye ve yemeğe gidildiğinde, tatil rezervasyonu yaparken tercihlerin sorulduğu kişi, eve eşya alışverişı sırasında modellerin ve diğer detayların muhatabı hep gören kişiler oluyor. Bu örnekler çeşitlendirilebilir, kapsamı genişletilebilir. Peki neden bu davranışlara maruz kalıyoruz ve bize eşlik eden gören kişiye hangi mesajı vermiş oluyor bu kişiler.

Öncelikle belirtmeliyim ki bu davranışların tümü çok saygısızca. Yanımızda kim varsa onun yanında bizi küçük düşüren, varlığımızı hiçe sayan davranışlar. Bir adres tarif ederken beni değil çocuğumu muhatap alan kişi, senin annen bilemez, tariften bir şey anlamaz nerden gelip gittiğini, sağını solunu anlayamaz, en iyisi ben sana tarif edeyim yolu demek istiyor bu tavrıyla. Ben kör olduğum için anlamıyorum ama oğlum çocuk olduğu halde tarifi anlayabiliyor. Niye, çünkü görüyor. Görüyorsan sen her şeyi bilir, yapar ve anlarsın. İşte bu kadar düz ve saçma bir mantık. Para üstünü bana değil yanımdaki gören kişiye veren satıcı, benim paradan bihaber olduğumu, parayı tutamayacağımı veya sayamayacağımı düşünüyor olmalı. Hem de benim hakkımda hiçbir bilgisi olmadan ve beni tanımadan varıyor bu yargıya. Niye, çünkü ben körüm. Kıyafet veya eşya alışverişlerinde de yine benzer durum söz konusu. Ben yorulmamalıyım, bir kenarda oturtulmalı ve beklemeliyim. İtiraz edince de benim iyiliğimin düşünüldüğü de yüzüme vuruluyor. İtiraz edip olaya müdahil olmam benim ayıbım oluyor bu durumda. Hem ben kör kör ne anlarım bu işlerden değil mi yani. Oysa farklı yöntemler kullanarak aynı işleri yapıyor yeti farkı olanlar. Farklı yöntemleri kullananlar sadece körler de değil aslında. “Her yiğidin bir yoğurt yiyişi vardır” atasözü gayet net açıklıyor her bireyin farklı yöntemleri olduğunu. Neyse örneklere devam edeyim. Eşi kör olan biri otobüste boş yer olduğunda kör olan değil de gören eş o boş yere oturmuşsa oturan kişiyi gözleriyle sorgular, ayıplar ve aşağılar tüm o kalabalık gözler. Neden kör olan ayakta kalıyor da kendisi oturuyor. Kadın ya da erkek fark etmez. Mutlaka kör olan oturmalı. Halbuki kimsenin kimseyi hiçeştirmeye hakkı yok. Çocuğunun önünde, sevgilisinin önünde kimseye kendisini kötü hissettiremezsiniz. Sağlamcılığınızla, şekilciliğinizle yeterince yaralıyorsunuz insanları. Hayır, yok sayılmanın sorumlusu biz değiliz. Bu utanç hepinizin. Bütün irademizle, kişiliğimizle karşınızdayız. Siz bizi buna alıştıramayacaksınız ama biz sizi kimseyi yok saymamaya alıştıracacağız. Alıştırmak zorundayız. Bugün değilse yarın.

Fuzulev, Bu Bir Ayrımcılıktır

Ramazan Akel

ramazanakel85@gmail.com

Sayı: 96, Şubat 2022

Herkes merhaba,

Bu yazımda sizlere Fuzulev tarafından uğradığımız ayrımcılığı anlatacağım. Bildiğiniz gibi Fuzulev, faiz ödemedi insanları ev ve araba sahibi yaptığını iddia eden bir finans kuruluşu. Fuzulev gibi birkaç firma daha var. Buraya her ay belli miktarda para yatırılıyorsunuz. Size söylenen tarih gelince evinizi bulup size verecekleri parayı kendilerinden alıyorsunuz. En azından böyle yaptıklarını söylüyorlar. Tabi ki biz alamadık. Çok büyük bir ayrımcılığa uğradık. Daha önce birçok ayrımcılığa uğradık, görmediğim için birçok kurumla sorun yaşadım. Ancak hiçbir zaman bu kadar dışlanmadım, bu kadar ikinci sınıf vatandaş olduğumu hissetmedim. Sözü uzatmadan hemen konuya geçeyim.

Yıl 2017'ydi. O zaman Balıkesir'in Sındırgı ilçesinde oturuyorduk. Ev alıp İzmir'e taşınmak istedik. Hatta bir ev beğendik. Kredi çeksek de o evi alamıyorduk. Ailelerimiz de gereken tutarı bulamadılar. Çaresiz bu sisteme girmeye karar verdik. Bizi sisteme almak için Bursa'daki şubenin müdürü ve bir temsilci evimize geldi. Bizi gördüler, görme engelli olduğumuzu biliyorlardı. Sisteme dahil olurken görme engelli olmamızdan dolayı farklı bir işleme tabi tutulup tutulmayacağımızı defalarca sorduk. Kesinlikle farklı bir işlem uygulanmayacağını söylediler. Şubat 2018'de Fuzulev 120 ay 350.000tl sistemine eşim adına katıldık. 66.000TL peşinat ve 24TL organizasyon parası verdik. Her ay 2367TL ödememiz gerekiyordu. 2367TL'yi ödeyerek her ay yapılan çekilişe katılacak, eğer bu şekilde çıkmazsa kırk altı ay sonunda 350.000TL alacak, geri kalan borcumuzu ödemeye devam edecektik.

Aradan yıllar geçti. Biz 2019'da İzmir'e taşındık. Kasım 2021'de kırk altı ay doldu. Tabi tahmin edeceğimiz gibi çekilişe çıkmamıştı. Bize evi bulmamızı, gerekli evrakları tamamlamamızı söylediler. Günlerce ev aradık. Bütün emlakçıları dolaştık. Sonra kayınvalidemle de bir hafta boyunca ev aradık. Sonunda bir ev beğendik. Hemen bir durumu

belirteyim. İster engelli olun ister olmayın, Fuzulev’de evrakları teslim ettikten sonra paranız hemen yatmıyor; çoğunlukla yirmi beş otuz gün olmak üzere en geç kırk beş gün beklemeniz gerekiyor. Evi satacak kişi tapuyla ilgili gerekli belgeleri size veriyor ancak parasını kırk beş gün sonra alacak. Bu da ev bulmanızı zorlaştırıyor. Çünkü kimse bu kadar süre beklemek istemiyor. Bulduğumuz evin sahibine bunu anlattığımızda kabul etmişti İki de kefil bulmamız gerekiyordu. Annelerimiz çalışmadığı, babalarımız emekli olmadığı için kabul edilmiyordu. Kefilin birisi bendim, birisi de görme engelli bir arkadaştı. Büyük bir fedakârlıktı, Ona ne kadar teşekkür etsem azdır. Kendimize ve tapuya dair tüm evrakları teslim ettik. İşte bundan sonra ayrımcılık başladı. Detaylı bir şekilde anlatacağım.

Evrakları teslim ettikten sonra eve ekspertiz gelmesini beklemeye başladık. Evraklar teslim edildikten sonra en geç on gün içinde ekspertiz geleceği söylenmişti. Aradan bir hafta geçtiği hâlde ses çıkmayınca aradım. Telefonumu cevaplamadılar. Birkaç saat sonra beni aradılar. Arayan kişi, İzmir Konak şubede işlemlerimizi yapan kişiydi. Görme engelli olduğumuz için işlemlerimizin farklı olacağını, bu nedenle sürecin durdurulduğunu söyledi. Yasal olarak bunu yapamayacaklarını söyledim. Sonra telefonu kapattım. Bana merkezden gelen maili gönderdi. Yazıda müşteri ve kefillerin görme engelli olduğu, bu nedenle bir kefilin iptal olduğu, gören bir kefil bulunması gerektiği, para çıkışının eve ipotek konulup satıldıktan sonra gerçekleşeceği ve müşterinin bunu kabul etmesi gerektiği, işlemlerin noterde olacağı, evrakların iki şahit önünde imzalanacağı ve şahitlerin belgelere “Okuduk, anladık ve anlattık.” Yazacağı ifade ediliyordu. 25 Kasım Perşembe günüydü. Muhtemelen bu günü hiç unutmayacağım. Bu kadar aşağılandığımı hiç anımsamıyorum.

Peki bunun üzerine neler yaptık? Twitter’da sorunu anlattım. Şikayetvar sitesine yazdım. Perşembe akşamı çağrı merkezinden eşimi aradılar. Yüzde 100 görme engelli olduğunu, bu nedenle işlemlerimizin söyledikleri şekilde yapılacağını, aksi takdirde bir ilerleme olamayacağını söylediler. Şubeden beni arayıp gören kefilenden vazgeçtiklerini fakat diğer şartların geçerli olduğunu ifade ettiler. Şikâyetvar ve Twitter’a yazdığımız şikâyetlerle ilgili hiçbir dönüş yapmadılar. Bizim paramızı İstanbul’daki teslim ekibi ödeyecekmiş. Bu nedenle İstanbul’a gitmeye karar verdik. Ancak son defa Konak şubeyle görüşmeyi düşündük. Cumartesi günü şubeye gittik. Bizim işlemlerimizi bir kadın görevli yapmıştı. Biz gelince oradan ayrıldı, erkek görevli bizimle kaldı. Aynı şeyleri söyledi. Firma finansal risk kabul ettiği için bu işlemin

bize uygulandığını, bankalarda da kredi çekildiğinde paranın satıştan sonra geçtiğini, kendisi de geçen yıl ev aldığıında bankada bu işlem uygulandığını söyledi. Biz de “Siz bile Fuzulev’e güvenmemiş, bankadan kredi çekmişsiniz.” Dedik. Sonra kıvırdı tabi. Bankadan ihtiyaç kredisi çektiğini söyledi. Tabi ki ihtiyaç kredisi hemen hesaba geçiyor. Yani o kadar tutarsız konuşuyorlardı. Yakın zamanda bir arkadaşım bankadan kredi çekerek kendisine ev almıştı. Ona süreci sordum. Krediyi çektiğimizde kredi hesabımıza geçiyor fakat kullanamıyormuşuz. Satış olduktan sonra evi satan kişinin hesabına anında geçiyormuş. Tekrar Fuzulev’e dönelim. Finansal riski sordum. Çünkü ben öğretmenim, diğer kefil de öğretmen, eşim memur. Ben 1999 yılından beri ekonomi, finans konularına meraklıyım. Finansal risk paranın ödenemeyeceği anlamına gelir. Bizde böyle bir tehlike yok. Açıkça şunu söyledim: “Kör olduğunuz için desenize.” Bunu söyleyince konuyu çarptırdığımı, müşterilerinin yüzde 50’sine bu şekilde bir işlem uygulandığını, paranın satışın olduğu gün hesabımıza geçeceğini söyledi. Bir hukuk vardır ve herkese aynı uygulanır. Bunlar müşterilerinin yarısına farklı bir işlem uyguladıklarını söylüyorlardı. Sonradan öğrendim ki para satıştan bir gün sonra hesaba geçiyormuş. Konuşmak boşunaydı. Tartıştığımız için beş yaşındaki kızım korkmuş ve: “Neden görmüyorsunuz diye size ev vermiyorlar?” demişti.

İstanbul’a gitmeye kesin olarak karar vermiştik. Bu durumdan sonra ev sahibi de ev satmaktan vazgeçti. Kırk beş gün beklemek ve bir de parasını daha sonra almak... Bu durumda kim olsa vazgeçer. Paramızı almaya karar verdik. Çünkü aynı sorunu tekrar tekrar yaşamak istemedik. Kasımın son günü şubeye gittik. Sistemden ayrılmak istediğimizi söyledik. Önceden ayrılma dilekçesini kendimiz doldürmüştük. Bu işlemi kendi bilgisayarlarında yapmaları gerektiğini söylediler. Biz ayrılma gerekçesi yazan kısma “ayrımcılıktan” yazmak istediğimizi söyledik; bunu yazarlarsa kabul edeceğimizi belirttik. Yanımızda görme engelli olmayan bir arkadaşımı da götürmüştük. Zira kendilerine güvenimizi kaybetmiştik. Daha önce de işlemimizi yapan kadın evrakı doldurdu, söylediğimiz gibi yazdılar. Dilekçeye imza atmak için iki şahit istediler. İtiraz ettik. Yoğun bir tartışma başladı. Genel merkezle görüşmek istedik. Görüştürmediler. Şahit aradılar. Sonunda bir şahit buldular. Diğer şahit de arkadaşımı seçtiler. Bu kez de ben hazırladıkları belgedeki ifadeye itiraz ettim. Çünkü müşterinin okur-yazar olmadığı ifadesi vardı. Onu “görme engelli olduğu” şeklinde değiştirdiler. Sonra dilekçeye baktık. Dilekçe tarihi olarak 1 Aralık yazmışlar. Oysaki o gün 30 Kasım’dı. Dilekçeyi teslim ettiğimize dair sayı istedik. Sayı veremediklerini söylediler. Şubelerin hiçbir yetkileri yokmuş.

Yine tartıştıktık. Zira dilekçeyi işleme koymayacaklarını düşünödük. Bu arada bizim işleminizi yapan kadın ağladı. Güya biz onu suçluyormuşuz. O, yüzde yüz görme engellidirler diye bir şey yazmamış, sadece genel merkez sorduğu için görme engelli olduğumuzu belirtmiş. Tabi ki bu kendi ifadesi; biz kendisine inanmadık. Paramızın on beş veya yirmi gün içinde yatacağını söylediler. Hemen şunu belirtiyim: Paramızın tamamı değil. Dilekçede de organizasyon parasının yatırılmayacağı yazıyordu. Onların şahit dayatması ve oyalaması yüzünden o gün kızımı okuldan geç aldım. Fuzulev'e gittiğimi söyleyince çocuğum: "Yine tartıştınız mı?" diye sordu. Resmen hayatımızı mahvettiler. Dört yıl sonunda yatırdığımız paranın aynısını, hatta 24.000tl eksikliğini aldık.

Hakkımızı hukuki yollardan aramak istedik. Eşimin ailesinin tanıdığı hukukçu bir aile ile görüştüğ. Önce yardımcı olacaklarını söylediler ancak sonra çok zor bir süreç olduğunu söyleyip yardım etmediler. Bir avukatla görüştüğ. O da paramızı alabileceğimizi, organizasyon parası için icra takibi başlatabileceğimizi fakat sözleşmede yazdığı için bu işlemin şirket tarafından durdurulacağını; dava açmamız gerektiğini söyledi. Dava açsak bile kazanmamızın kolay olmadığını, beklememiz gerektiğini, bizim için pahalı bir süreç olacağını söyledi. Biz de paramızı aldık ve organizasyon parasından mecburen vazgeçtik.

Buraya yazmamın sebebi, Fuzulev'in ne olduğunu açıklamak, gerçek yüzlerini ortaya koymaktır. Ben yandım, siz yanmayın. Paranızı bunlara yedirmeyin. Söylediklerim gerçek, aksini söylesinler, ispatlarım. İmkânınız varsa kredi çekersiniz, yoksa kirada kalın ama bu tür kuruluşlara kanmayın. Tabi ki herkesin kendi kararı, ne yapacağınızı siz bilirsiniz. Ben hukuki bir işlem yapamadım. Ancak elimden geldiğince yaşadıklarımı anlatmaya, insanları uyarmaya devam edeceğim.

Son sözüm şu: Fuzulev, bu bir ayrımcılıktır.

Ramazan Akel ile İZBAN’da Yaşananlar Üzerine Söyleşi

Mehmet Bulut

m.bulut91@gmail.com

Sayı: 96, Şubat 2022

Mehmet Bulut: Ramazan Bey, İZBAN’da yaşadığımız sorunu sosyal medyada okuduk. Biz de bu sorunu dile getirmeye karar verdik. Röportaj teklifimizi kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz.

Ramazan Akel: Rica ederim. Asıl bu sorunumu dile getirmeme imkân tanıdığınız için ben teşekkür ediyorum.

Mehmet Bulut: Yaşadığınız sorunu okuduk ama bir de sizden dinlemek isteriz.

İZBAN’da yaşadığınız ayrımcılığı, tüm detaylarıyla bizimle paylaşır mısınız?

Ramazan Akel: Söylediğiniz gibi net bir ayrımcılıkla karşı karşıya kaldık. 1 Ocak 2022 Cumartesi günü Karşıyaka’da oturan bir arkadaşımızı ziyarete gitmek istedik. Önce İzmir Metro’yu kullandık ve metroda bir sorun yaşamadık. Halkapınar istasyonunda indik. Buradan İZBAN’a aktarma yapılabilir. Bahsettiğim istasyonda iki şekilde İZBAN’a geçmek mümkün: Hemen metroda bulunan gişelerden kartı okutarak İZBAN’A geçmek ve yürüyen merdivenden yukarı çıkıp biraz yürüyerek İZBAN’A geçmek.

Kartımız yanımızda olmadığı zamanlarda ikinci yolu denemiştik. Kartımız yanımızdaydı, bu nedenle gişelere geldik. Beş yaşındaki kızım ve görme engelli olan eşim yanımdaydı. Ben hemen kartımı okutup İZBAN tarafına geçmiştim. Kızım da benim refakatçi kartımla geçiş yapmıştı. Tam eşim geçecekti ki güvenlik görevlisi geldi. Buradan engellilerin geçişinin yasak olduğunu, merdivenden çıkıp dolaşmamız gerektiğini söyledi. Nedenini sordüğümüzda, bu şekilde girdiğimiz zaman bize kimsenin refakat edemeyeceğini söyledi. Biz refakatçiye ihtiyacımız olmadığını belirttiğimizde, karşıda bir yazı olduğunu, yazıda ortopedik engellilerin ve bebek arabalıların buradan geçmelerinin yasak olduğunu yazdığını söyledi. Bu arada eşim

defalarca denemesine rağmen turnike açılmamıştı. Eşim: “Ortopedik engelli değilim ve çocuğum da büyük.” Dedi. Ancak görevli nu diyor, peygamber demiyordu. Tartışmak boşunaydı. Eşimin yanında ücretli geçebildiğimiz bir kart daha vardı. Diğer turnikeye geçti; basıp İZBAN tarafına geldi. Sonra yürüyen merdivenden çıkıp bekleyeceğimiz alana geldik. Tren gelince de binip geçtik. Bu olay yaşandığında saat 16.30 civarıydı. Genelde her zaman yardım edeceğiz diye peşimize takılırlardı. O olaydan sonra bize eşlik etmeye gelmediler, ineceğimiz yere de anons geçmediler. Bence iyi de oldu.

Mehmet Bulut: Niçin “Bence iyi de oldu.” Dediniz? Biraz açar mısınız?

Ramazan Akel: İZBAN çalışanları mutlaka görme engelli yolcuya refakat etmek istiyorlar. Söylediklerine göre kendilerine yukarıdan talimat gelmiş. Mutlaka görme engelliye refakat etmeleri gerekiyormuş. Hemen sizi kapıda karşıyorlar. Beklemeniz gerektiğini söyleyip telsizle çalışma arkadaşlarına haber veriyorlar. Sonra kolunuza girip asansöre götürüyorlar. Asansörden indirip bekleme peronuna götürüyorlar. Tren gelinceye kadar yanınızda bekliyorlar. Bu arada hangi istasyonda ineceğinizi sizden öğreniyorlar. Sonra trene bindirip ineceğiniz durağa anons geçiyorlar. Trenden inince biri sizi karşıyor. Bu görevli yukarıda saydığım işlemleri yapıp çıkıncaya kadar size eşlik ediyor. Onlara göre siz her an bir yerlere düşebilir, başlarına dert açabilirsiniz. Çok sayıda çalışanları var. Öğrendiğim kadarıyla çoğu taşeron işçi. Bazen yanlış yönlendirdikleri oluyor. Bir keresinde 1,5 saat bir istasyonda beklemiştik. Görevli de bizimle beklemişti. Ama hatlarda bakım çalışması olduğu için o hattan tren gelmiyormuş. Sadece tek hat çalışıyormuş. Tabi bizimle bekleyen kişi bunu bilmediği için bizi yanlış yerde bekletmiş. Biz yanlış yerde beklerken, bineceğimiz tren diğer hattan geçip gitmişti. Trenimiz gelmeden eşlik eden görevli “Benim işim bu günlük bitti.” Deyip çekip gitmişti. Sonra başka biri bizimle beklemişti.

Mehmet Bulut: Anlattığınız bu durumlar her zaman yaşanıyor mu?

Ramazan Akel: Maalesef yaşanıyor. Halkapınar’da geçişimizin engellenmeye çalışılmasını daha önce de yaşamıştık. Yine en sona eşim kalmış ve yine görevliyle tartışmıştık.

Resmen bir dejavu yaşandı 1 Ocak günü çünkü o zaman da eşimin kartı basmamıştı. O zaman küçük çocuk gibi turnikelerin altından eğilerek İZBAN tarafına geçmişti. Refakat etme durumunu her zaman yaşıyoruz. Tek başına ilerlememize izin vermiyorlar. KIZIMIZIN görebildiğini söylememize, gerekirse ondan yardım alabileceğimizi belirtmemize rağmen aynı tavrı gösteriyorlar. Yine bir seferinde yanlış yönlendirmişlerdi. Kendilerine tepki gösterdiğimizde bir görevli bizimle tartışmıştı. İZBAN'la yolculuk yapacağımız zaman üzerimizde bir gerginlik oluyor. Çünkü biliyoruz ki farklı veya ayrımcı bir tutumla karşılaşacağız.

Mehmet Bulut: İZBAN yetkililerinden talebiniz nedir?

Ramazan Akel: İZBAN yetkilileri erişilebilirlik önlemlerini almalıdır. Bu önlemleri aldıktan sonra kişi yardım isterse etmelidir, istemezse zorlamamalıdır. Adı üzerinde, istendiği zaman yapılan şeye yardım denir; aksi hâlde bu durum tacizdir. Erişilebilirlik önlemleri nelerdir? Sarı referans çizgiler arttırılabilir. Tren raylarına yakın alandaki kabartılar belirginleştirilir. Sanırım bunlar zaten var ancak görevli hareket etmemize izin vermediği için bunları kontrol edemiyoruz bile. İstasyon girişine, istasyonu anlatan kabartma yazılı haritalar asılabilir. İZBAN aracının geliş saatleri belli değil. Güvenlikçi bile trenin hangi saatte geleceğini bilmiyor ve her sorduğumuzda “Birazdan gelecek,” diyor. Metro gibi standarda bağlanabilir. Hangi trenin saat kaçta hangi istasyonda olacağı internette bulunabilir. Şu anda da var diyenler olacaktır fakat hiç söylenen saatte gelmiyor. Şu anda aklıma gelen öneriler bunlar. Kuşkusuz bu öneriler görme engelli diğer İZBAN yolcularının talepleriyle daha da gelişecektir.

Mehmet Bulut: Röportaj teklifimizi kabul ettiğiniz için çok teşekkür ederiz.

Ramazan Akel: Asıl ben teşekkür ederim. Erişilebilirliğin anlaşıldığı, engellenmediğimiz bir yıl dilerim.

Hangi Normalin Ötekisiyiz?

Canan am Yücel

canancam@gmail.com

Sayı: 96, Şubat 2022

Merhaba değerli EEEH Dergi okurları.

Bildiğiniz gibi geçen ay HDP Engelliler Komisyonu eş sözcüsü Hatice Betül Çelebi ile dildeki ayrımcılık üzerine röportaj yapmış, Engellilere Yönelik Ayrımcı Tabirler Raporu'nun içeriğinden bahsetmiştik. Bu raporla birlikte özellikle deyimlerde, atasözlerinde, günlük yaşam içinde kullanılan dilde ya da siyasilerin söylemlerinde yeti farklılığı veya nöroçeşitliliği olan kişilerin nasıl ötekileştirildiğini bir kez daha gözler önüne sermiş olduk. Hatice Hanım'la yaptığımız röportajın hemen ardından Twitter'da karşılaştığım 13 Ocak 2022 tarihli Karar Gazetesi'nin haberine göre Milli Eğitim Bakanı'nın Kamu Personeli Seçme Sınavı'nda mülakatlarla ilgili bir açıklamasına yer veriliyordu. Ne tesadüftür ki bakanın açıklaması da sağlamcı ve ötekileştiren, kısacası ayrımcı bir dil içeriyordu. Şimdi bu açıklamadan bir paragrafı aynen aşağıya alıntılıyorum:

“Bazen çeşitli sebeplerden kaynaklanan farklılıklar olabiliyor. Bakın öğretmenlik özel nitelikler gerektiren bir meslek. Size John Nash örneği vereyim. Çok büyük bir dehaydı ama iyi bir öğretmen olabilir miydi? Yani bazen donanımlı, bilgili de olsanız, anlatma kabiliyeti gibi temel bir alanda eksikseniz, nasıl öğretmenlik yapacaksınız? Örnek veriyorum, somut bir olay üzerine konuşmuyorum. Öğretmenlikte olayın pedagojik, psikolojik boyutu da var. Bunu unutmayalım.”

Aslında bu paragraf belki birkaç cümleden oluşuyor ama çok şey anlatıyor yeti farklılığı veya nöroçeşitliliği olan kişilerin nasıl nitelendirildiğine dair. Bu paragrafta, öğretmenliğin özel nitelikler gerektiren bir meslek olduğu, bilgili de olsanız, donanımlı da olsanız, öğretmen olabilmek için iyi bir ifade gücüne sahip olmanız gerektiği ve bu anlamda “eksik” olmamanız gerektiği vurgulanıyor. Ayrıca, eğer “eksik” bir öğretmenseniz, çocukların pedagojisini ve psikolojisini de etkileyeceğiniz gayet açık bir şekilde dile getiriliyor. Peki bu normları kim, neye

göre belirliyor? Öğretmenlik mesleğinin standartları kim tarafından belirleniyor? Böyle bir standardizasyona gerek mi var? Biz hangi normale göre ötekiyiz? Ve yeti farklılığı veya nöroçeşitlilik neye göre bir eksiklik olarak nitelendiriliyor? Bu ve bunun gibi birçok soru kafamızın içinde dolaşmaya devam ediyor.

Oysa bizler, yeti farklılığı olan bireyler, farklılıkların asla bir eksiklik olmadığını dilimiz döndüğünce her yerde haykırmaya çalışıyoruz. Gücümüz yettiğince, bu sağlamcı bakış açısına karşı çıkıyor ve sesimizi yükseltiyoruz. Bizler, kendi durduğu yerden normal tanımlayan ve kendi tanımına göre oluşturduğu normun dışında kalan herkesi “öteki” ilan eden hiç kimsenin belirlediği kalıbın içine girmeyeceğimizi bulduğumuz her platformda, katıldığımız her etkinlikte en güçlü sesimizle haykırıyoruz. Çünkü bizler bir tiyatro sahnesinde bize verilen rolleri layıkıyla oynamak zorunda olan tiyatro oyuncularımız değiliz. Bu yaşamın içerisinde tüm farklılıklarımızla, herkesle aynı anda varız ve var olmaya da devam edeceğiz. Tüm engellemelere rağmen, insanca yaşama hakkımızı kullanarak herkesle aynı anda eğitim ortamlarına dahil olmaya, sağlık hizmetlerine herkesle eşit erişmeye, iş yaşamına eşit katılmaya, sosyal ve kültürel faaliyetlerde herkesle aynı anda yer almaya, her tür mekanda özgürce dolaşmaya söz verdik bir kere. Bu kolektif bilinçle, karşımıza çıkan tüm sağlamcı zihniyetlere ve bu sağlamcılıktan doğan ayrımcı dile karşı mücadelemize devam edeceğiz.

On Cümlede Sağlamcılık Testi

Meral Sözen

meralsozen1@gmail.com

Sayı: 96, Şubat 2022

Aşağıdaki ifadelere ne kadar katılıyorsunuz?

- Bile bile engelli çocuk doğurmak bencilliktir.
- Engellilere özel yaşam alanları, tatil köyleri ve onlara özel okullar tasarlanmalıdır.
- Toplumdaki sakat kişilerin yaşamlarını kolaylaştırmak her şeyden önce vicdani bir meseledir.
- Engelli çocuklar, aileleri için bir sınavdır.
- Yeti farklılığı olan kişilere yönelik tedavi çalışmaları geliştirilmelidir.
- Öyle engel türleri vardır ki o durumda olmak yerine insan ölmeyi tercih eder.
- Engelliler çaresiz durumlarına rağmen hayatta kalabildikleri için aslında çok güçlü insanlardır.
- Yeti farklılığı olan kişilerin herkesten çok sevgiye ihtiyacı vardır.
- Tüm herkesin eşit koşullarda yaşayabileceği fikri gerçekçi değildir.
- Engelli kimselerin yaşamları, kendi yaşamımızın ve olanaklarımızın değerini fark etmemizi sağlayacak ilham kaynaklarıdır.

Bu cümlelerden en az birine katılıyorsanız içinizde bir yerlerde kanıksadığınız bir sağlamcı var demektir. Ne mutlu kendisiyle yüzleşebilenlere!

Toplu Taşıma da Toplu Eğitim:

Kadir Ahıska

kadir.ahiskali.1339@gmail.com

Sayı: 96, Şubat 2022

Toplum öylesine derin bir hazine ki, içine her daldığında nelerle karşılaşacağını tahmin bile edemezsin. Bugün yine her zamanki gibi daldım toplum hazinesine ve sizler için aşağıdaki yazıyı derledim değerli okurlar.

Hayatınızda merak kavramına ne kadar değer verdiğinizi bir düşünün, okumaya öyle devam edelim. Çünkü yazımıza konuk olarak kendisi küçük fakat merakı büyük bir çocuğu dahil ediyor olacağız.

Her şey rutin bir şekilde ilerlerken, insanlar metrobüsün yoğunluğunda evlerine giderken bir durakta kapı açıldı ve anne, baba ve çocuktan oluşan çekirdek bir aile metrobüs'e bindi.

Pek kalabalık değildi ve boş koltuk bulup yakınımında bir noktaya oturdular.

Ya başka şehirden misafir gelmişlerdi ya da çok metrobüs kullanan insanlar değildi bu aile; çünkü çocukları birazdan okuyacağınız gibi bu kocaman arabaya ait birçok şeyi merak ediyordu.

Önce metrobüs kasisten geçtiğinde araç içinde şangır şungur çıkan seslerin neyden kaynaklandığını sordu. Aile camların, durak panolarının, hatta tutamaçların bile bu sesi çıkarabileceğini öyle anlattı ki çocuklarına, mest oldum doğrusu.

Merak seansı bitmiyordu elbet ... Panoda beliren kırmızı işaretin ne anlama geldiğini, kapıları kimin açıp kapattığını, tutamaçlarda bulunan düğmelerin ne işe yaradığını ... Çocuk merak ettiği her şeyi soruyordu ailesine durmadan. Ailesi de aynı özveriyle tüm sorularına adeta eğitmen edasında cevaplar veriyor, asla sıkılmıyorlardı.

An geldi ve meraklı küçük bu defa "o konuşan ne baba?" diyerek durak anons cihazının ne söylediğini sordu. Ailenin vereceği cevap meraklı küçüğün topluma dahil olduğunda bilmesi gereken en önemli bilgilerden birini içeriyordu belki de değerli okurlar.

Anne söze girdi ve "o konuşan bizim panodan okuduğumuz durak isimlerini söylüyor. Panoyu göremeyenler ve zorlananlar için bu çok önemli. Mesela biz birazdan ineceğiz ve bizim ineceğimiz durakta da o ses durağın ismini söyleyecek. Dikkat et bakalım anlayabilecek misin deyince bende olaylar normal diyalog dışına çıktı ve işte bu toplu taşıma da toplu eğitim yazısını yazdırdı değerli okurlar.

Bugün ailesine bu soruyu soran çocuk, yukarıdaki gibi doğru cevabı aldığı anda onu zihnine kazıdı ve artık topluma bireysel olarak dahil olduğunda ve söz hakkını eline aldığı anda, durak anons cihazlarının sesini kapatan bilinçsiz araç kullananlara gidecek ve ailesinin söylediklerini aktararak anons cihazını açtıracak. O bunu yaptığı anda bir engeli kaldırmış olacak ve toplum böyle daha engelsiz hale gelecek.

Öyle ki her şeyin başında merak ve sorgulamanın geldiğini yazımın tüm satırlarında ve kelime aralarında defalarca vurguladım. Ve tabi ağaç yaşken eğilir sözü de tam bu noktada devreye giriyor.

Çocuklarınız, minik kardeşleriniz, akrabalarınızın çocukları vs. size bir şey soruyorsa mantık aramayın ve toplumda doğru yönlendirmek adına o soruyu cevaplandırın değerli okurlar. Belki arka arkaya onlarca soru yöneltilecek sizlere fakat, emin olun bıkmadan verdiğiniz bir kelime cevap dahi onun toplumsal yaşamda ışığı olacak, o da bu ışıkla toplumu aydınlatacak.

Unutmayın! Hayat araç kasisten geçerken çıkarttığı seslerin nereden geldiğini merak edecek, bu sorgulama doğrultusunda başka cevapları da ortaya çıkartabilecek kadar büyük bir deniz. Önemli olan bu denizde cevapsız sorular bırakmamak.

Kendi sorularımızı çözüp, çocuklarımıza da ışık olarak onların yollarını aydınlatabilmek, dolayısıyla onları geleceğe aydın bireyler yetiştirebilmek dileği ile.

Sağlıklı ve meraklı kalın.

Ve Artık Ne Kadar Farklı

Barbara Pierce

Çeviren: Ali Çolak

ali.f.colak@gmail.com

Sayı: 96, Şubat 2022

Editörün Notu

Sizi okuyacağımız bu yazı hakkında derince düşünmeye ve Barbara Pierce’ın yazdığı “Ne Kadar Farklı Olurdu” ile mukayese etmeye davet ediyorum. Bugün NFB’nin bir ebeveynler bölümü var. Bu bölümün varlığı ve anne babasının o bölüme katılımı sayesinde Serena Castellano’nun hayatı sonsuza dek değişti. Serena’nın hikayesinin ismini “Ve Artık Ne Kadar Farklı” koydum ve neden öyle olduğunu göreceğinizi düşünüyorum.

Geçen Noel, beş yaşındayken kızımız Serena, Noel Babadan bir Beyaz Baston hediye aldı. Tabii ki bu hediye ilk önce beni ve babasını daha fazla heyecanlandırdı ama Serena’nın bir bastonun hayatına katacaklarını keşfetmesi uzun sürmedi. Bu uzun objeyi önünde tutarak, eşyalara burnuyla çarpmayı engelleyebileceğini anında anladı. Merdiven, basamak ve zeminde değişiklik gibi şeylerden önceden haberdar olacağını keşfetti. Artık tehlikeden korunmak için birisinin elini tutması gerekmiyordu. Artık özgürdü! Yeni aletini, var olan hareket becerilerine eklemesi bir buçuk hafta sürdü ve bundan sonra kimse onu durduramazdı. Kaldırım artık onundu. Daha önce kullanmadığı merdivenler, onlar da neymiş? Komşumuzun evinin yolu kolayca öğrenildi ve Selena bir paket vermek için oraya kadar gitti. AKM’de özgürce koridorları keşfedip yankılarla eğlenebilirdi. Asansör kapılarını bulmak basitti ve yürüyen merdivenler, bizim için olmasa da onun için çok büyük bir eğlenceydi. Artık ona evimizin sakin sokağında nasıl karşıdan karşıya geçileceğini öğretebilirdik. Diğer aileler gibi parka gitmeye başladık, bazen zorunda olduğumuz için değil de sırf zevk için el ele tutuşarak. Bir gün eşim ve diğer çocuklarımızla yakınımızdaki bir okula oy vermek için gitmiştik. Biz girişimizi yaparken Serena keşif için bizden uzaklaştı. Birkaç koridor ötede, okulun salonunda prova yapan bir orkestranın sesini takip etti. Koridordan aşağı ağır ağır yürüyen kişi, yeni bayan bağımsızlık.

Baston ne imkanlar açıyordu!

Düşünüyorum da, ulusal körler federasyonunun magazini Braille Monitör’de, bastonlarıyla poz veren körleri görmek bana biraz garip geliyordu. Körlükleriyle gurur duyduklarını mı göstermeye çalışıyorlardı? Bir şeyi ispat etmeye mi çalışıyorlardı? Ama sonra anladım ki beyaz baston körler için hem bir bağımsızlık sembolü hem de o bağımsızlığı gerçeğe dönüştürmenin temel bir aracı. Bastonu doğal bir şekilde bir fotoğrafta göstermek, körlerin hayatının normalliğinin bir ifadesidir.

Bu çaktığımız Cadılar Bayramı resminde, baston elde, Prom Kraliçesi kızım Superman erkek kardeşinin yanında duruyor. Bu bir sergileme değil. Bizim için o bastonun Serena’nın elinde olması gayet normal bir şey. NFB’den arkadaşlarımız bir gün bahçemizde piknik için toplanmıştı. Bir ara serena diğerleriyle toplanarak baston karşılaştırmaya başladı. Bundan daha doğal olabilir mi? Düşünüyorum da bastonu almamız ailemizde olan en önemli olay oldu bu yıl. Serena’nın bağımsızlık derecesini büyük ölçüde artırırken onunla beraber benim bağımsızlığımı da arttırdı. Büyükannesinin evinde onu merdivenlere yönlendirmemiz yeterli, artık taşıdığım her şeyle beraber ona da tutunmam gerekmiyor, kendi hızında özgürce ilerleyebiliyor. Kütüphanede, Serena’nın merdivenlerde düşmesinden veya çeşmeye çarpmasından korkmadan, elimdeki kitaplarla kendi başıma önden gidebilirim. Dostlarımızın evlerine gelince, merdivenlerde ve bahçelerde kendi başına gezebiliyor. Serena, benim yardımına ihtiyaç duymadan, arabamızdan evimize kadar olan yolu kendi başına yürüyor. Her gün arabaya binip indiğimiz için bu beceri benim özgürlüğüm için çok önemliydi.

Baston, beklentilerimizi büyük derecede artırdı. Artık Serena’nın bağımsızca hareket etmesi doğal bir şey. Biz ondan bunu bekliyoruz ve en önemlisi, kendisi kendisinden bunu bekliyor. Eğer bastonu olmasaydı, Serena bu kadar hızlı bir şekilde bağımsızlık yolunda ilerleyebilir miydi? Bence hayır. Meraklılığı, keşfetme isteği kısıtlanırdı ve evimizin dört duvarı dışında bu kadar özgürce hareket edemezdi. Gelişimi gereksizce kısıtlanırdı.

Bastonların küçük kör çocuklara verilmesinin doğal bir şey olarak görülmediğine inanmak çok zor çünkü bir kör çocuğun bağımsızlığının gelişiminde en önemli dış etkenlerden birisi baston. Bir kişinin doğal bağımsızlığın bir çocuğun hayatında olmasına karşı çıkması hem anlaması zor hem de düşünmesi endişe veren bir şey. Baston bunu mümkün kılıyor. Kör

çocukların, ebeveynlerinden doğal bir şekilde uzaklaşmalarını, herhangi bir çocuk gibi sürekli artan bir bağımsızlıkla hayatın içine dalmasını sağlayan bastondur. Birkaç hafta önce Serena'nın bastonu yolda bir çatlağa yakalanmış ve çekince kırılmıştı. Anında felaketin derecesinin farkındaydı. "Aamaan, artık el ele yürüyeceğiz."

Engelli Hayvan Sahipleriyle Yapılan Görüşmeler 1.

Hazırlayanlar: 2021-2022 Kış Dönemi Engellilikle Yaşamak Öğrencileri

Aysu KUTBAY

Ayşenur ÖNAL

Bilgesu ÖZYÜREK

Gülnihal BAŞPINAR

Hale US

Nazmiye Nur YARADAN

Semra AYDIN

Uygar Mahmut GÜL

Bounded200@gmail.com

Sayı: 96, Şubat 2022

Bu çalışma Engin Yılmaz tarafından yürütülen Engellilikle Yaşam Dersi 2021-2022 Kış dönemi Final ödevlerinden birisi olarak hazırlanmış, sonrasında yayımlanabilmesi için düzenlenmiştir. Bu kapsamda üç bölüm halinde EEEH Dergi sayfalarında sizlerle buluşacaktır.

GİRİŞ

Bu çalışmada engelli sokak hayvanları ile ilgili toplumsal farkındalığı artırmak amacıyla, bu alanda çalışan dernek yetkilileriyle yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Amacımız empati kavramının tek öznesinin insan olmadığını, beraber bu dünyayı paylaştığımız diğer canlılar için de bu yeteneğimizin gelişmesinin önemli olduğunu vurgulamaktır. Özellikle temel fizyolojik ihtiyaçlarını gidermekte zorluk yaşayan sokak hayvanlarına karşı sosyal duyarlılık geliştirilmesi ile ilgili birçok sosyal proje ve çalışma yapılmaktadır. Bizim amacımız bu sosyal duyarlılığın bazı uzuvlarının işlevlerini yitiren hayvanlara karşı da gösterilmesi için çalışan derneklerin bu konudaki misyonlarını ve karşılaştıkları sorunları ortaya çıkarmaktır. Bu çalışmada kullandığımız sorular bir uzmana danışılarak hazırlanmıştır. Daha sonra gönüllü dernek

yöneticileriyle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Dört farklı dernek yetkilisiyle gerçekleştirdiğimiz görüşme kayıtlarının transkripsiyonu yapılmıştır.

Literatürde engellilere dair daha ziyade insan odaklı araştırmalar yer almakta. “Disabled animals and leisure: casting light on those left behind in the shadows” adlı makalede son zamanlarda “animal turn” olarak nitelendirilen farkındalık artışı ile; bireysel hayvanların haklarını ve refahını düşünme ve tanımlama olarak ifade edebileceğimiz hareketin de etkisiyle gelişen post-hümanist bir yaklaşımın yavaş yavaş araştırmalarda da görülmek istendiğine dair bir temenni yer alıyor. Bu makalede “boş zaman geçirme” ve “hissetme” kavramları tanımlanarak bunların canlılar alemindeki diğer varlıkların da ihtiyacı ve hakları olduğundan bahsediliyor. Hayvanlar için egzersiz yapmak ve sosyalleşmenin iyilik hali üzerindeki etkisini vurguluyor. Benzer şekilde, özellikle hayvanat bahçelerinde ve rezervlerde bulunan hayvanların oyun yoluyla uyarılması, onların fiziksel ve zihinsel sağlıklarını korumanın önemli bir bileşeni olarak tanımlanmış. İnsanlarda olduğu gibi, bu tür fırsatlar, engelli ve engelsiz tüm hayvanlara “öz” ve “özgürlük” kavramlarını keşfetme ve geliştirme yeteneği sunabileceğinden bahsedilmiş.

Bir başka kaynakta ise empati kavramının öznesi olarak genelde insanlar görülmesi ancak sokak hayvanlarına karşı da geliştireceğimiz empati yeteneği normal şartlarda dahi yiyecek ve içecek gibi temel fizyolojik ihtiyaçlarını gidermede zorlanan hayvanların belli bir uzuvlarındaki eksikliklerle bu çevrede yaşayacakları zorlukları anlamamız açısından önemli olduğundan bahsedilmiş. Engelli hayvan sahipleriyle ve bu konuda hizmet veren dernek yetkilileriyle görüşmeler yapılması, empati sürecinin de gelişmesi için önemli olduğu vurgulanmış (Baş, A. Yücekule, S., 2018) (N. Carr, 2021)

Röportaj #1

Röportaj sahibi: Sedef Alabaş / İstanbul

Kendi evinde çok fazla engelli hayvana bakan bir gönüllü.

İnsanlar Sedefhane olarak tanıyor.

Kaç engelli hayvana baktığımı açıklamak istemiyor, şikâyet alıp onların elinden alınmasından korkuyor.

Soru 1: İlk başladığındaki motivasyonunuz ve devam ettirme motivasyonunuz nelerdir?

Cevap: Çocukluğumdan beri sağlık konularına ilgiliyim. Kazanıp da gidemediğim hemşirelik okulu ya da veterinerlik okulu bu konuya ilgi göstermeme neden oldu diye düşünüyorum. Buna ek olarak, okuldayken gönüllü olarak Türkiye'nin ilk zihinsel engelli çocukların yararına çalışmalarımız olmuştu. Etrafımdaki, akrabalarımın ama zihinsel ama bedensel engelli insanları gördükçe de yakın ilgim olmaya başladı. Ve çok tesadüfen, 15 seneye yaklaşmıştır, bir arkadaşımın bulduğu 2 haftalık yüksek bir yerden düşmüş bir felçli kedi vardı. Ki felçli kedi kavramını ilk o zaman gördüm. Kedi çok minikti. Arkadaşım ben bakmam dedi. Ben bakmak istedim, kediyi kıyamadım. Böylece bana verdi. Onunla başladı her şey. İsmi Sütlaç, hatta bazı sosyal medya hesaplarımda resmi vardır. Felçli hayvan kavramını duymuştum fakat ilk defa Sütlaç ile karşılaştım bu kavramla.

Soru 2: Hangi konularda zorlandınız?

Cevap: İlk zamanlardaki zorlandığım konu, maalesef Türkiye'de felçli hayvana yaşama şansı vermeyen veterinerlerle yüzleşmek olmuştur. Ben Sütlaç'ı, İstanbul genelinde belki 15- 20 tane hem özel veterinerlere hem de belediye kliniklerine gösterdim. Hiçbiri bana uyutmanın dışında bir bilgi vermediler. Yaşamaz dediler. Bana felçlilerde zorunlu olan çiş, kaka yaptırma, düzgün beslenme, fizik tedavi hareketlerinin hiçbirini göstermediler. Bu sebeple hiçbir şey öğrenemedim. Çok tesadüfen bir veterinerin el hareketlerinden hatırladığım kadarıyla çiş yaptırmayı kendi kendime öğrendim. O arada yurtdışında bir arkadaşımın yardım aldım. O, oradaki veterinerlere sordu. Bu şekilde Sütlaç'ı iki sene kadar yaşatabildim. Kendi kendime öğrendim işin aslı çünkü bundan 10 sene önce hatta 5 sene önce bile nerdeyse %90 veterinerler felçli hayvanları bırakın tedavi etmeyi, kliniklerinden içeri bile sokmuyorlardı.

Soru 3: Onların sahip oldukları sakatlıkları tanımlar mısınız?

Cevap: İnsanlarda hangi tür bedensel ve zihinsel engellilik varsa hayvanlarda da aynısı var. Kendi deneyimlediğim vakalardan yola çıkacak olursam tek gözü kör, iki gözü kör, sağır, bilinç sahibi olmayan, epilepsisi olan, kafaya tekme yediği için kafa travması yaşayan, bilinci tamamı ile nörolojik olarak yitirilmiş yalnızca içgüdüsel olarak yemek yeme, su içme ve tuvaletini yapma şeklinde yaşayan, doğuştan beyincik özürlü olan, viral hastalıkların neden olduğu kendi etrafında dönme, ağır denge sorunu gibi problemler ve felçliler var. Felçliler genellikle travma nedeni ile felçli oluyorlar. Düşme, araba çarpma, tekme yeme, kapıya sıkışma gibi. Ama bunun dışında viral hastalıkların neden olduğu felçler de var. İnsanlardaki çoğu engellilik onlarda da var, bir fark yok.

Soru 4: Hayvan bireyler kendi engelleriyle nasıl yüzleşiyorlar? Gözlemlerinizi nelerdir?

Cevap: Hayvanlar kendi engelleriyle çok kolay yüzleşiyorlar genelde. İnsanların engelli olduğu zaman yaşamdan kopmaları daha muhtemeldir. Çünkü insanların hayatları içgüdüsel yürümüyor. Yalnızca felçlilere ele alsak, normal günlük yaşamı oluşturan sade davranışlardan bile çoğu zaman mahrum kalıyorlar ve bunun dışında onlara birinin bakması da onlara rahatsızlık veriyor. Hem bakan hem baktıran cidden kaba tabir ile çok zor durumda kalıyor. Ama hayvanlar her ne kadar insanlarla iletişim halinde olsalar da ev hayvanı olsalar da dışarda yaşasalar da hayattan beklentileri çok yüksek değil. Yazın susuz ve sıcakta kalmasınlar, kışın soğukta aç ve yağmurda veya karda kalmasınlar; eğer ev hayvanıysa ona ilgi gösteren biri olsun, karınları doysun, bunlar yetiyor. Yetişkin kediler sonradan engel sahibi oldukları zaman 20 gün içinde bedeninin yeni şekline uyum sağlıyorlar. Bu her hayvana göre tabii ki değişir fakat benim gözlemlediklerim bu yönde. Bazen görme engelli olanlar zor durumda kalır. Çünkü evin eşyası değiştirilse, evdeki eşyaların yerini ezberlemek zaman alır. Sağırın böyle bir sıkıntısı yok, yalnızca seslerini duyamadıkları için yüksek sesle miyavlarlar. Onun dışında doğumdan gelen anomaliler var. İlk başlarda özgüvenleri gelinceye kadar, olgunlaşmaya kadar biraz hasar sahibi oluyorlar. Ama sonradan, mesela evdeyse benim gibi engelli bakmaya yatkın birisi ile birlikteyseler diğer kedilerden özgüven konusunda hiçbir farklılıkları olmuyor. Yani çok çabuk

uyum sağlıyorlar. Oyun da oynuyorlar, kornişlere de tırmanıyorlar. Kavga da ederler diğer kedilerle, çünkü yaşamdan beklentileri minimum.

Soru 5: Siz hangi konularda engellerini kaldırmaya yardımcı oluyorsunuz?

Cevap: Sağır olduğunu öğrendiğin bir hayvanın tedavisi sonuç verecekse onu tedavi ettirirsin; az duyan ya da olabildiğince duyabilen bir hayvan haline getirebilirsin. Göz rahatsızlıklarında yardımcı olursun ya göz kurtulur ya da ışık seçmesine yardımcı olur. Ama mesela sağır hayvanda yalnızca güvenli bir ortamda yaşamasının dışında ve yüksek sesle bağırması dışında bir sıkıntı yok. Kör hayvanda da eğer yaşıyorsa, eşyalarının yerini sık sık değiştirmemek, mümkün olduğunca eşyaları onun ezberlediği şekilde bırakmak başka bir kediden farklı yaşam sunmuyor ona. Düşmez, kalkmaz, koşar, zıplar, hiçbir yere de çarpmaz. Bebekken kör kaldıysa evi biraz ezberleyinceye kadar sıkıntı olabilir. Az gören kediler de var, ışığı seçmek bile yeterli oluyor bazen. Serevela Hipolissa türü doğumsal anomaliyle oluşan engellilerde, zaten o şekilde doğduğu için başlarda yalnızca özgüven problemi oluyor ve diğerleriyle sosyalleşmesine yardımcı oluyorsun. Benim 4-5 tane bu şekilde kedim oldu. 1 tane var şu anda 10 yaşını geçti. İlk başlarda düşerken çok hasar almasın diye her yeri yumuşak malzemelerle döşedim. Ayrıca başlarda yemek yedirirken su içirirken yardımcı oluyordum. Yemek yerken, bir kuru mama tanesini almaya çalışırken zorlanıyordu. Bu sebeple ilk başlarda onlara su içmeyi, yemek yemeyi öğretmek gerekiyor. İlgüdüsel olarak da senin verdiği terapiyi alıyor hayvan direkt. Felçlilerde de temizliğine dikkat etmek zorundasın. Tuvaletini elle yaptırmak zorundasın. İdrar torbası masajı denilen bir yöntem vardır. Onun dışında, bilinç kaybı olanlara güvenli bir ortam sağlanmalı, ya da bilinçli olmadığı için epilepsi geçirenlere nöbetlerinde yardımcı olunmalı. Denge sorunlarında da yüksekte atlamayacakları, yükseğe çıkmak zorunda kalmayacakları alanlar vermek zorundayız.

Soru 6: Devletten yardım alıyor musunuz?

Cevap: Devletten hiç yardım almadım. Devlete bağlı olan Hayvan STK'lerinden de çok nadiren destek istedim. Bağlı bulunduğumuz belediyenin zaten engelliler konusunda çok katı

görüşleri var. Yaşama olanağı pek tanımıyor. Aslında çok az dernek ya da belediye engelli hayvana çok az yaşam şansı veriyor. O sebeple öyle bir desteğimiz yok devlet tarafından. Tamamıyla destek alıyorsak; mücadelemizde anlam yükleyen gönüllülerden alıyoruz.

Soru 7: Size yardımcı olan insanların genelde hangi duygularla yardım ettiklerini düşünüyorsunuz?

Cevap: Yardımcı olan insanların büyük çoğunluğu ilk beni fark ettiklerinde, özellikle felçliler konusunda, yalnızca acıma hissinden kaynaklı merhametten olduğunu düşünüyorum. Ama bunun dışında çok bilinçli insanlar da var. “Ben bakmıyorum, bakamıyorum bir felçliye. Bunun yerine bir başkası yapıyor, nispeten zorlukları aşabilmek için yardımcı olmak zorundayım.” diyen bilinçli insanlar da var. Ama genel olarak hayvanlarda engelli / engelsiz ya da aldığımız desteklerde zaten çoğunlukla bu insanların merhamet dedikleri duygu çok hâkim. Mesela engelli hayvanı yuvalandırmaya çalışırken iki gözü kör bir kediyi daha rahat yuvalandırırınız, ama tek gözü körü yuvalandırmak nerdeyse imkansızdır. Ajitasyonun çok çalıştığı bir platform hayvan sever camiası ya da hayvan sever olduğunu düşünen insan topluluğu. O yüzden çok bilinçli insanlardan da yardım alıyorum, yalnızca merhamet, acıma duygusuyla ilerleyenlerden de. Bir de insanlar çok samimi olmuyor bazen. Yardım ederken niyetlerini çok net göstermiyorlar. Çünkü yardım için ya mama gönderiyorlar ya maddi yardım gönderiyorlar. O yüzden bunun altında yatan nedeni çok samimi birisi olmadığı sürece anlamanız mümkün değil. Ama aslında gönül isterdi ki ben de öğreneyim belki bir gün ihtiyacım olur diyenler gelsin. Hem yardım etsin hem de öğrensin. Ama maalesef çok yok, sadece destek vermek vicdanları rahatlatıyor diyebilirim.

Soru 8: Yardımda bulunan insanların motivasyonlarının ne olduğunu düşünüyorsunuz?

Cevap: İnsanların motivasyonları hakkındaki düşüncelerim bir önceki soruda var ama, bir de şöyle bir kesim var. Bir şekilde benden öneri istemiş, deneyimimden yararlanmak istemiş. Kendi de mesela engelli bir hayvan bulmuş, ne yapabilirim diye sormuş. Uzaktan da olsa yardımcı olmuşum. Hayvanın bakımında aşama kaydetmiş, çok mutlu olmuş. Böyle bir kesim de

var. Senin sayende ben bir felçli bakıyorum ve çok mutluyum. Sen bize öğrettin, sen daha iyisini hak ediyorsun diyerek yardımcı olanlar da var. Onun dışında yalnızca çok net söylüyorum, genellikle vicdan rahatlatmak için yapılıyor. Ama giderek felçli bakan sayısı arttıkça; insanların, engelli bakan insanlara saygısı ve hayranlığı da artıyor. O hem beni onure ediyor hem de destek almama yardımcı oluyor.

Soru 9: Engelli hayvanların size ne kattığını düşünüyorsunuz?

Cevap: Engelli hayvanlar bana hayatın gerçeğini anlatmıştır. Öncelikle çok sade bir şekilde en önemli olan şeyin nefes almak olduğunu, nefes aldığına sürece mücadele etmek olduğunu öğretti. Bunun dışında sabretmek ve kendi bedenine barışık olmayı öğretti. Ben birçok konuda telaşlı ve sabırsız biriydim. İlk felçli kedim ile bunu öğrendim. Bana birçok şey öğrettiklerini düşünsem de asla yeni bedenine çabucak uyum sağlayan bir hayvan gibi olabileceğimi zannetmiyorum. Çünkü onlar cidden hayatın anlamını çok daha iyi kavıyorlar. Yemekten sonra çok şükür diyen insanlarmışız gibi görünür, ama biz sofradan kalktıktan sonra ertesi çok çok daha güzel bir yemeğin hayalini kurabiliriz. Ama engelli veya engelsiz bir hayvan o gün karnını doyurur ve yeterince mutlu olur. Hayattan beklentilerimin düşük olmasını, çok yüksek beklentilere girmemeyi öğretti. Belki de bu ne derece doğru, yanlış tartışılır ama büyük hayaller peşinde koşmanın artık anlamsız olduğunu düşünüyorum. Hayatın çok basit, sıradan olduğunu düşünüyorum. Onların yaşama tutkunluklarını gördükçe de başıma bir sağlık sorunu gelirse umarım onlar gibi davranabilmeyi öğrendiğimi düşünüyorum. Ama başarabilir miyim bilmiyorum.

Soru 10: Siz yardım etmezseniz sizce hangi sakatlığa sahip bireyler hayatta kalmaya devam edebilirler?

Cevap: İşin aslı, ben yardımcı olmasam ya da ona uygun olan yaşam alanını yaratmasam şu anda birlikte yaşadığım engelli hayvanlarımın hiçbirinin hayatta kalabileceğini düşünmüyorum. Mesela düşerek yaşayan beyincik sorunlu Serevela Hipolissa kedimin hiçbir şekilde yaşama şansı yok. Ya da kimse bakmasa, kör bir hayvanın dışarda bir yaşamı yok. Sağır

bir hayvan, hiçbir sestem haberi olmadığı için yine tehlikelere açık. Felçli hayvan zaten tuvaletini yapamadığı için bütün iç organlar sorunlu. Epilepsili ve şuuru olmayan iki kedim var, onlar da mümkün değil yaşayamazlar. Çünkü bilinçli değiller. Arabayı görür, arabanın üstüne doğru yürür. Bilmiyor arabanın ne yapacağını ve öğrenemez de. Bana göre engelli hayvanların hiçbir şekilde siz olmadan yaşama şansı yok. Ama bir köre evde çok az yardım edersiniz ya da bir sağıra ya da şuuru olmayana ama bir felçliye daha çok yardım etmeniz gerekir. Ya da denge sorunu olup düşerek yaşayan, kendi etrafında dönen hayvana çok daha fazla yardım etmeniz gerekir.

Soru 11: Kendi toplumları içinde çocuklar birbirlerinin engellerinin farkındalar mı? Gözlemlediğiniz tutum ve davranışları paylaşır mısınız?

Cevap: Yeni tanışma aşamasında evet. Mesela denge sorunlu sallanarak yürüyen ya da kendi etrafında yürümek zorunda kalan boynu bükük bir hayvanın diğerlerinin arasında ilk birkaç gün çok sıkıntı çektiğini biliyorum. Çünkü diğerleri onun hareketlerini tam algılayamıyor. Kokudan ve sestem bir şeyleri çözebiliyor ama istikrarsız bir hareket gibi geliyor, belli bir zaman sonra alışabiliyorlar. Ya da bir felçli ve engelsiz bir kedi oyun oynarken, bir arada yaşarken belli bir zaman sonra alışıp felçli sağlıklı bir kediyi kovalıyorsa, çıkamayacağını bilerek sağlıklı kedi yukarda bir yere tırmanabiliyor. İki çocuğun oyunu gibi. Ama hep tanışma aşamasında sıkıntılıdalar. Felçlilerin diğerleriyle çok uyum sorunu yok. Kötü bakılırsa ve hayvan çok pis kokarsa diğerleri rahatsız olur. Bulunduğu ortam da kirleniyor çünkü. Ama en çok sorunu öncelikle görmeyen kedi yaşıyor, çünkü diğerlerinin onun görmediğini anlaması biraz zaman alıyor. Sağır, yüksek sesle bağırdığı için ve denge sorunlular problem çekebiliyor. Çünkü bunların hareketleri istikrarlı gelmiyor diğer kedilere. Ama inanın agresif bir kediyi diğerleri de biliyor, düşerek yaşayanı da biliyor; belli bir zaman alıyor ama bunun genellemesi yapılamaz. Hayvan başına davranış şekli ve karakter var. Hep insanların en büyük hatası budur, genelleme yapılır. Anlattığım her şey de genelleme gibi geliyor ama yanlış aslında, çok doğru bir anlatma şekli de olmuyor kendi adıma da bunu ifade edeyim. Hepsi ayrı bir birey. Asla bir felçli ile anlaşamayan bir kediyi de karşılaşılabirsiniz, alıp felçliyi annesiymiş gibi seven bir kediyi de. Çünkü hayvan başına aynı insanda olduğu gibi davranış kalıbı var. İçgüdüsel hareketler benzer tabii, ama hepsi ayrı bir karakter.

Soru 12: Ayna tutmak; İnsanlar neden engelli hayvan bakan ve onlarla yaşayan kişilere ‘‘Madem imkânın var, insana bak’ diye tepki gösteriyorlar?

Cevap: Ayna tutmak meselesinde sorun zaten yalnızca engelli hayvan da değil, genel olarak hayvan bakana öyle bir söz var. Madem bu kadar bakabiliyorsun, gücün kuvvetin var neden insana yardım etmiyorsun diyen. Bunu diyen insanlar aslında çok samimi söylüyorum, insana yardım etmeyen kişiler. Çünkü ayna psikolojisi, yaptığı yapmadığı şeyleri senden hesap soran, açıklama isteyen bir sendrom bu. Yapılması gerektiğini biliyor, dünyada bir sürü sorun olduğunu biliyor. Bunun bir ucundan tutana kendi bir sorumluluk sahibi olmadığı için de yapan insana karşı öfkesi var. Öfke yansıtıyor ama aslında kendine olan öfke bu. O çok felsefi ve psikolojik bir soru. O yüzden burada engelli veya engelsiz hayvan diye ayırmayalım. Genel olarak hayvan seven ve hayvanla yaşayan her insana söylenen laf bu. Kedilere mama alıyorsunuz, aç çocuklara alın diyenlerin ezber, klişe sözleri. Çünkü normal şartlarda insana yardım eden insan için çaba harcayan, gönüllü olan insanların böyle söylemleri yok. Ortalığa da çok çıkmıyorlar. Onlar bir şeyleri başarıyorlar, hayvan insan kıyası yapmıyorlar. Bir de şu da var, ben bir engelli çocuğu tutup ailesinden kötü bakıyorlar diye alamam, ya da ona yardım ediyorsam bangır bangır bağıırıp sosyal medyada paylaşmam. Bu ayıptır, insanların toplum içinde davranışlarında da bir şey var. Ama hayvanın genel olarak insanların arasında olduğu gibi bir dedikodu, kibir, kavga dövüş ortamı, toplum statüsü kaygıları olmadığı için onları daha rahat kurtarabiliyorsun. Ama net ve ısrarlı söylüyorum, bu argümanı kullanan herkes aslında hiçbir şekilde toplumsal bir sorumluluk hissetmediği için ne insana ne hayvana hatta belki kendi ailesine bile yardımcı olmuyordur.

Soru 13: Engel algısı, tekerlekli sandalye nedir? Bir engel göstergesi mi, bir özgürlük aracı mı?

Cevap: İnsanlar için düşündüğümü söylersem, bana göre tekerlekli sandalye özgüven göstergesidir. Çünkü tekerlekli sandalye kullanan insan yattığı yerde değil artık hayata karışmaya ya da evden çıkmıyorsa bile evde aktif olduğunun göstergesidir. Ama çok fazla engelli var Anadolu’da, çoğunun da tekerlekli sandalyeye ihtiyaç duysa bile aile bireylerinden böyle bir talep yoktur. Yattığı yerde bakılır ve çoğunlukla kas kaybından ya da zihinsel aktivitenin

zayıflığından daha çabuk zarar görüyorlar. Hayvanlar olarak da felçliler için kullanılan yürüteçler de insanlarda bir şehir efsanesi şeklinde. Yürütecini bir şekilde hayvanların özgürlüğe ya da zıplamasına yardımcı olduğu sanılıyor. Oysaki yanlış. Kedilerin yürüteçlere alışması biraz zordur. %90'ı kabul etmez. Köpekler daha iyi uyum sağlar. Belki dışarı çıkınca birkaç dakikalık seyahatinde işine yarar. Bu bir şehir efsanesi gibi ama biz çok anlatmaya çalışıyoruz insanlara, her felçlinin yürüteçle rahat olduğu ve yürütecini olması gerektiği gibi yanlış var. Hayır, yürüteç bir günde en fazla 15'er dakikalık periyotta hayvanda kullanılabilir. Onun dışında mümkün değil, çünkü zaten omurilik, kalça hasarı görmüş, tekerlekli yürüteçte çok net bir şekilde profesyonel biri bile olsa bu periyottan şaşmamak gerekiyor. Geri dönüşsüz hasar ortaya çıkıyor. O yüzden denge sorunlu hayvanlar için de özel yürüteçler var. Felçli hayvanlar için de. Fakat bunların uygun koşullarda kullanılması gerekiyor. Çok yanlış bir mesele var: Sosyal medyada bir felçli yuva ilanı ararsınız. Kimse yuva olmak istemez. Kimse bir şans vereyim hayvana demez. Ama herkes altına yürüteç yapan insanların ismini etiketler. Sanki en büyük ihtiyaçmış gibi. Hayır, bir felçlinin en büyük ihtiyacı yürüteç değildir. Engelli hayvanın en büyük ihtiyacı aslında ona göz kulak olacak bir insan kardeşidir.

Soru 14: Evimize alma imkânımız yoksa engelli hayvanlar için neler yapabiliriz?

Cevap: Evinize nasıl bir engelli hayvan aldıysanız çok bağlı. Çok tesadüfen karşınıza çıktıysa, bir şekilde bir kurtarma söz konusuysa bu hayvanın engeline göre deneyimlerden yardım alınır. Kör ise anlatılır, körün normalde eşya düzenine dikkat edilmesi gerekir, onun dışında engelsiz bir kediden farkı yoktur. Çok yüksek sesle bağırarak bir sağır, bundan rahatsızlık duyulabilir. Felçli ise de onun yaşamsal ihtiyaçları olan, tuvaletini yaptırma, uygun beslenme düzeni uygulamak gerekir. Yani eve aldıysanız hayvanın engelinin çeşidine göre değişir. Ama hiçbirisi bir atla deve değil. Evet, çok sayıda felçli baktım, yardımsız bu çok zor. Deneyim çok gerektirir. Ama bir engelli hayvana herkes bakabilir engeli ne olursa olsun.

Soru 15: Onların engelli olmaları moral düzeylerini nasıl etkiliyor?

Cevap: Eğer doğumsal bir anomali sonucu engelliyse zaten başka türlü bir yaşam bilmediği için üstünde var olan engele alışarak yaşamayı öğrenmek ve denge sorunuysa duvara tutunmayı, yaslanmayı öğrenmek; Serevella'lı ise başını çok sakın tutmak, düşerken başını havaya kaldırıp omzunun üstüne düşmeyi öğrenmek gibi küçüklükten itibaren olan şeylere çok daha kolay uyum sağlanıyor. Sadece bebeklikten itibaren ise anomaliler, bebeğin biraz olgunlaşması bekleniyor. Eğer yetişkin bir hayvanda felç, sonradan denge sorunu, körlük olduğu zaman her hayvanda farklı bir süreç yaratıyor. Kimisi çok geç uyum sağlıyor, kimisi de çok kısa sürede uyum sağlıyor. Bunun engelle de bir alakası var ama daha çok hayvanın karakteriyle alakası var. Mesela çok samimi, insana yakın bir kedi felç olduğu zaman bakımı da uyumu da kolaydır. Ama biraz yabani, insanla iletişim kurmayan bir kedi felçli kaldığı zaman ya da denge sorunu olduğu zaman onu sakın tutabilmek de zordur. O sebeple, sıcakkanlı bir hayvansa kolay moral kazanıyor ama yabaniyse her şekilde uzun bir zaman alıyor. Ortalama 20 gün içinde uyum sağlanıyor. Belki sokağa bıraksanız eksikliğini hisseder ama ona yarattığınız alanda o özgüvenini koruyor ve çabuk da kazanıyor. Ama yine de hayvanı birey olarak kabul etmek gerekir. Her hayvanın farklı bir karakteri ve bireysel davranışları var.

KAYNAKÇA

Baş, A., & Yücekule, S. (2018). Engelli Sokak Hayvanlarının Gündelik Hayata Adaptasyonu Açısından Üç Boyutlu Yazıcıların Protez Üretimindeki Rolü. In *UTAK 2018 Üçüncü Ulusal Tasarım Araştırmaları Konferansı: Tasarım ve Umut Bildiri Kitabı*. essay, Gülşen Töre Yargın Alper Karadoğaner Dilruba Oğur.

Carr, Neil. (2021, July 6). *Disabled animals and leisure: casting light on those left behind in the shadows*. Taylor and Francis Online. Retrieved January 24, 2022, from

<https://doi.org/10.1080/02614367.2021.1942523>